

CONTRA

nr 2 1991 (nr 96 från starten) årgång 17 Pris 16:–

KdS – för frihet eller förbud
Antisemitism i Sovjet
Finansmarknaderna

FRIHETENS RÖST
– för västerländsk demokrati –

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sju gånger årligen
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra

Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvarig utgivare

Anders Fjällström

Adress

Box 6082, 102 32 Stockholm

Tel 08-654 95 52 (jäven 08-751 56 26)

Frihetens röst (telefonsvarare) 08-652 48 99

Prenumeration

Minst 95, rekommenderat 150 kronor, per år.

Inbetalas på postgiro 85 95 89-4

eller bankgiro 261-2638.

Finland: Minst 65 mark per år.

Finländskt postgiro 1125 82-9.

Norge: Minst 100 norska kronor per år.

Norskt postgiro 1 99 82 77.

Danmark: Minst 100 danska kronor per år.

Danskt postgiro 1 69 06 98.

Medarbetare

Styrelseordförande: Géza Molnár

Redigering & Layout: Anders Fjällström

Redaktion: Christer Arkelors, Anders Fjällström,

Carl G. Holm och Benny Rung

Övriga medarbetare: Tommy Hansson, Bertil

Häggman, Bertil Lindblom, Alf Norbäck, Arne

Sundström, Roger Söderqvist, Heidi Torbergsen

samt Peter Hartvig, Köpenhamn, Allan C.

Brownfeld, Washington och Rune Westin, Sydney.

Annorser

Johannes Dirfeldt 0510-225 88

Länkskontakter

Blekinge: Mats Mårtensson 0455-133 36

Bohuslän: Karl Gustaf Kleen 0523-315 10

Gorland: Alf Norbäck 0498-102 06

Gävleborg: Grethe Blomgren 026-27 31 23

Göteborg: Magnus Ekelund 031-84 70 21

Halland: Jörn Alwerud, 0346-620 46

Jämtland: se Västermanland

Jönköping: David Stavenheim 036-18 68 62

Kalmar: Lennart Flink 035-801 24

Kopparberg: se Gävleborg

Kristianstad: Ola Axelsson 0451-802 65

Kronoberg: Bengt Sjöberg 0372-147 21

Malmöhus: Mats Gunnarsson 0418-229 43

Norrboten: Elisabeth Olsson 0970-340 85

Skaraborg: Frank Wurm 0500-335 44

Stockholm: Claes Henriksson 08-751 28 36

Södermanland: Tibor Somogyi 0152-152 62

Uppsala: Hermann Schulze 018-35 81 28

Värmland: se Örebro

Västerbotten: Georg Norlin 0912-300 62

Västermanland: Herbert Forsström 060-93022

Dr: Stanley Skoglund 060-56 89 65

Västmanland: Michael Berg 021-11 30 73

Älvsborg: Ewald Olsson 0531-112 65

Örebro: Karl-Edvard Hellkvist 0581-132 22

Östergötland: se Jönköping

Danmark: Lise-Lotte Hartvig 31 10 88 72

Norge: Arne Styhr 02-56 08 86

Nyländ: Roger Wessman 90-76 69 37

Österbotten: Joakim Förars 961-21 14 04

Presslagd 1991-01-29

Vänersborgs Offset AB, Vänersborg 1991

CONTRA-NYTT

Omslagsbilden

Sovjetiska "Svarta baskrar" redo att försvara socialismen.

Ny dekal!

Contra har tagit fram en ny bilddekal med nedanstående text. Den är i format 70x580mm. Texten är tryckt i mörkblått på ljusblå botten. Priset är 25 kronor per styck. Priset för två dekaler är 40:- och för fyra dekaler 60:-. Du tjänar alltså på att beställa fler.

Enklast och billigast beställer Du genom att betala in beloppet på vårt postgiro 85 95 89-4. Då slipper Du postförskottsavgiften som gör att den totala porto-kostnaden blir omkring 30:-. Men glöm inte att som vanligt lägga till 15:- (oavsett orderns storlek) för portot när Du gör Din inbetalning.

Frihet för Baltikum!

Frihetens röst

Etiketter för *Frihetens röst* finns nu åter i lager. Du får dem gratis i samband med annan beställning. Du glömmer väl inte bort att ringa Contra teletidning? 08-652 48 99 är telefonnumret, som numer fått en sexa i början.

FRIHETENS RÖST

- antisocialistisk teletidning -

Ring: 08-652 48 99!

FRIHETENS RÖST

- antisocialistisk teletidning -

Ring: 08-652 48 99!

FRIHETENS RÖST

- antisocialistisk teletidning -

Ring: 08-652 48 99!

INNEHÅLL - CONTRA 2/1991

sid

- 3 **Optimism bland exil-letter**
Anders Fjällström om Lettiska hjälpkommittén.
- 4 **Kristdemokraterna - för frihet eller förbud?**
Anders Fjällström om KdS' politik.
- 7 **Finansmarknaderna - marknadens smörjmedel**
Carl G. Holm om finansmarknadernas funktion och utveckling.
- 10 **Brev till Contra**
Contras läsare tycker till.
- 11 **Gula sidorna**
Aktuella smånotiser.
- 15 **Politisk förföljelse i Danmark**
Peter Hartvig om den fria fackföreningen i Danmark.
- 16 **Antisemitism i Sovjet**
Tommy Hansson om nationalsocialistiska inslag i Sovjetunionen.
- 18 **Jugoslavien faller sönder**
Carl G. Holm om etniska och politiska motsättningar i Jugoslavien.
- 20 **Fler pärmbarare får jobb!**
Anders Fjällström om ändringar i censurlagen.
- 22 **Boknytt**

Trots dödsskjutningarna i Riga:

Optimism bland exil-letter

Förmodligen är det inte alltför många av *Contra* läsare, utanför letternas led, som känner till *Lettiska hjälpkommittén*. Ändå bedriver organisationen en verksamhet som pågått sedan fyrtioalet, då de första lettiska flyktingarna kom till Sverige efter den sovjetiska ockupationen av Baltikum.

Lettiska hjälpkommittén är en medlemsorganisation bland exil-letter i Sverige. Organisationen har omkring 1 250 medlemmar.

Ett av huvudmålen för verksamheten är att främja det lettiska språket och lettisk kultur. Viktiga delar av verksamheten är den barnkoloniverksamhet som ordnas varje sommar, och den lettiska "Lördagsskolan" som håller lektioner varannan lördag i Stockholm, Göteborg och ibland även i Lund.

Förhoppningen är att de barn och ungdomar som deltar i aktiviteterna även i fortsättningen ska stanna kvar i organisationen. I barnkoloniverksamheten deltar även barn från Lettland. I somras deltog t ex 30 barn från Liepaja. Bland kolonipersonalen hittar man letter från bl a Ungern, Tyskland och England.

Barnkolonin bedrivs i i det Lettiska centret i Talby, utanför Södertälje. Där finns också möjlighet att inkvartera större lettiska grupper på besök, som t ex i samband med den lettiska sångfestival som anordnades i Helsingborg 1989.

Lettiska centrets lokaler används också när olika lettiska föreningar har möten och kongresser, för uppträdanden, middagsfirande osv. Lokalerna hyrs även ut till svenska scouter och andra föreningar. I Lettiska centrets lokaler förvarar

dessutom Stockholms lettiska teater sina inventarier och dekorationer.

Åldersfördelningen bland Lettiska hjälpkommitténs medlemmarna visar en klar slagsida. Bara drygt fjorton procent av medlemmarna var 1989 under trettio år, medan hälften var över sextio.

Den höga medelålder till trots bedriver hjälpkommittén en hel rad verksamheter. Trots att det handlar om en exilorganisation är kontakterna med Lettland många och täta: Efter skottlossningarna i Riga hjälpte man till

att skaffa fram en respirator till en skadad.

Hjälpkommittén förmedlar också praktikplatser i Sverige för blivande lettiska läkare, liksom platser för lantbrukspraktikanter. Den tar hand om besökande från Lettland, den hjälper till att ordna utresetillstånd och visa, och den översätter brev och dokument.

Lettiska hjälpkommittén är bemyndigad att bevittna inbjudningar till Sverige. Sådana krävs för att de sovjetiska myndigheterna ska utfärda utresetillstånd. Därutöver hjälper kommittén till med allehanda andra praktiska problem.

Optimism

Vid sidan av kansliverksamheten, som bedrivs i hjälpkommitténs lokaler inte långt från Norra

Bantorget i Stockholm, driver den ett bibliotek och en bokläsa med böcker på lettiska. Antalet böcker i biblioteket är omkring 4 550.

Hjälpkommittén förmedlar också litteratur på lettiska till Lettlands statsbibliotek, och försörjer gäster från Lettland med böcker. Det är inte så att det saknas bokutgivning på lettiska i Lettland. Däremot har de böcker som finns ofta en politisk slagsida.

Lettiska hjälpkommitténs verksamheten finansieras bl a med intäkter från uthyrningen av Lettiska centrets lokaler, genom medlemsavgifter, gåvor, och avgifter på kansliverksamheten. Ungefär en tredjedel av verksamheten bekostas av statsbidrag. En annan finansiell källa är de testamenten som exil-letter upprättar till hjälpkommitténs förmån.

Jag frågade Lettiska hjälpkommitténs ordförande, Noldis Millers, vad han tror om Lettlands framtid.

"Jag tror att det går bra", svarade han segervisst. "Nu när letterna vågar tala öppet går det inte att vända utvecklingen. Lettland kommer att bli fritt."

Den senaste tidens aktioner i Lettland och Litauen betraktade han som nervösa aktioner från delar av den sovjetiska militärmakten:

"Det kanske låter lite cyniskt. Men ett tjugotal människor som dött i kampen för frihet, i hela Baltikum, det är inte särskilt många. I Sverige dödas 800 människor om året i trafiken. Det gäller att sätta siffrorna i rätt perspektiv." □

Lettiska hjälpkommitténs ordförande, Noldis Millers, tror på ett fritt Lettland inom en överskådlig framtid. Frågan är bara om hans optimism delas av alla letter.

Kristdemokraterna – för frihet eller förbud?

Det går bra för KdS i opinionsundersökningarna. Med siffror på åtta, nio procent har partiet en god chans att komma in i riksdagen vid valet i september.

KdS har onekligen trätt fram som ett parti med klart borgerlig profil, inte minst vad gäller synen på ekonomi och en svensk EG-anslutning. Men partiets rötter i frikyrkorörelsen har naturligtvis satt sin prägel på sättet att tänka. Hur ser KdS' politik ut sett ur en liberal synvinkel? Står KdS för en politik som ger medborgaren frihet att själv styra sitt liv? Eller delar man socialdemokratins förbuds- och förmynderymenttalitet, men på religiösa i stället för socialistiska grunder?

Kristdemokraternas politiska linje hittar man naturligtvis först och främst i *parti-programmet*, en skrift i pocketformat på 94 sidor. Andra källor, vid sidan av uttalanden som gjorts av framför allt Alf Svensson, är partiets kampanjmaterial och det *Idémanifest för 90-talet* som antogs 1989.

Jämför man partiprogrammet från 1987 med det två år yngre idémanifestet finns klara förskjutningar i liberal riktning. Medan partiprogrammet gång efter annan talar om områden där "samhället" måste gripa in, när ingripanden från stat, landsting och kommuner avses, är författarna till idémanifestet noga med att understryka att det "ligger en väsensskillnad mellan begreppen samhälle och stat".

Överhuvudtaget betonas begreppet "frihet" på ett helt annat sätt i idémanifestet än i partiprogrammet. EG-kristdemokraternas program citeras "människans omistliga och oangripbara frihet och ansvarighet", och det betonas att "kollektivet inte får förkväva individens ansvar och kreativitet och

rätt att välja". På familjepolitikens område, en av Kristdemokraternas hjärtefrågor av tradition, talas om vikten av att "återge familjen självbestämmande över det egna livsområdet. Inte som en 'gåva' från storebror staten, utan som en följd av en naturlig syn på denna samhällets basenhet".

KdS talar om "de små naturliga gemenskaperna", det som med moderat vokabulär fått beteckningen "den lilla världen", där familjen är en av dem. Den mest genomgripande socialisering som skett är den som inneburit att de små naturliga gemenskaperna förstärkats eller kommunaliseras.

Utan dessa gemenskaper i funktion blir demokratibegreppet bara en täckmantel för statens allomfattande makt, betonar KdS. Fungerande naturliga gemenskaper är en förutsättning för att människovärdet och varje människas personliga värdighet ska kunna utvecklas till en värdefull byggsten i samhället.

Även på miljöområdet innehåller idéma-

Alf Svensson är den svenske partiledare som innehaft partiledarposten längst.

nifestet påpekanen som är författade med förnuft och eftertanke. KdS betonar vikten av en aktiv miljöpolitik, men betonar med önskvärd tydlighet att "det inte går att sätta människovärdet i motsats till bevarande av de ekologiska systemen", en markering emot den extrema miljöfundamentalismen, som likställer värdet av människoliv med värdet av annat liv.

Också beträffande mediapolitiken finner man i idémanifestet ansatser i liberal riktning, men här är innehållet betydligt ludigare. Vikten av mångfald framhålls, men partiet undviker att gå närmare in på hur man länkar sig denna mångfald.

Kulturpolitiken

Det är dock svårt att beskriva KdS som ett i alla stycken liberalt parti. I stället är KdS

KdS vill ge fria skolor samma ekonomiska villkor som den allmänna skolan.

mycket noga med att betona sitt avståndstagande både från låt-gå-liberalism och från kollektivism. "Frihetsbegreppet får inte uppfattas som om det handlar om att skapa svängrum för den starke så att han kan roffa åt sig mer", heter det i idémanifestet med en retorik som kunde vara lånad från sextiotalsvänsterns pamfletter.

I partiprogrammet – som ju fortfarande är den viktigaste källan till partiets politik – finnes åtskilligt som avviker från idémanifestets frihetstankar. Inte minst när det gäller kultur och mediafrågor.

Här handlar det i högsta grad om en statlig och kommunal kulturpolitik, alls inte om att medborgarna själva ska skapa och ansvara för sin kultur. Kulturarbetarna (detta hemska ord) måste ges goda arbetsmöjligheter, heter det. Samhället ska ge ungdomsorganisationer möjlighet att förmedla berikande kultur och göra de unga kulturellt medvetna. Landsting och kommun bör vara positiva till olika kulturarbetares medverkan i vårdsektorn (!).

Riktigt ute på hal is är man när programmet talar om att "kulturpolitiken ska motverka s k skräpkultur och andra negativa kulturyttringar". Här är det alltså inte fråga om medborgarna själva som ska få avgöra vilka kulturyttringar de ska ta del av och vad de ska tycka om dessa, det ska myndigheterna i sin vishet göra åt dem och genom kulturpolitiken styra in medborgarna i den rätta kulturella fällan. Man glömer att uppfattningen om vad som är "negativa kulturyttringar" ofta är avhängigt av tillfälliga och ganska snabbt övergående opinionsstormar och att åsikter som grundas på tycke och smak aldrig kan bli annat

än godtyckliga.

Med ovanstående i beaktande är det inte förvånande att Kristdemokraternas kulturpolitik även innehåller frågan om videocensur, en fråga som partiet upprepar med ett gökurs envishet – för säkerhets skull på två ställen i programmet.

Här följer man en tradition bland kristna och kulturkonservativa att ropa på förbud och censur när det dyker upp nya kulturföretagelser, som man inte riktigt förstår sig på. Det är samma debatt som seklet igenom gällt deckarböcker, serietidningar, jazzmusik, pop- och rockmusik osv.

Att enskilda personer och opinionsgrupper sysselsätter sig med sådana frågor är givetvis helt i sin ordning. Men nog kan det tyckas att ett etablerat parti som KdS borde kunna stå över sådana smakfrågor. I synnerhet med tanke på att talet om censur går illa ihop med partiets värnande om yttrandefriheten.

Inte heller på massmediaområdet är partiets politik särskilt frihetsinriktad. Visserligen talas om att Sveriges Radio/TV inte ska ha monopolställning, men som exempel på konkurrens till radio- och TV-monopolet nöjer man sig med att tala om radio och TV bedriven av folkrörelserna.

Krav på en helt fri radio och TV ingår inte bland Kristdemokraternas programpunkter. Istället talar man med socialdemokratiskt vokabulär om Radio/TVs "folkbildande" ansvar. KdS vill att Sveriges Radio/TV även i fortsättningen ska vara licensfinansierad.

Skolan

De liberala drag som KdS saknar beträffande kulturpolitiken uppvisar man – åtminstone delvis – i stället på skolans område. Här hänvisas till den *föräldrarätt* som fastställts i internationella konventioner. Föräldrarna ska ha rätt att bestämma i vilken skola deras barn ska gå, och de fria skolorna ska ges samma ekonomiska villkor som den allmänna skolan.

KdS vill ha betyg från och med årskurs sex, men med ett betygssystem där de nuvarande relativa betygen ersätts av kursrelaterade.

Inte oväntat betonar KdS vikten av religionsundervisning, eller *kristendomsundervisning* som partiet hellre vill kalla det, både i grundskolan och på gymnasiet. Partiet understryker också att skolan ska ge eleven normer och värderingar som är förankrade i kristna grundvärderingar.

De här punkterna går förstås inte riktigt ihop med talet om föräldrarätten, som givetvis också måste innefatta föräldrars rätt att välja en skola vars värderingar bygger på buddism eller ateism, men det kan å andra sidan sägas vara naturligt för ett kristet inriktat parti att betona kristna värderingar. På samma sätt ligger det i sakens natur att partiet vill att samlevnadsundervisningen ska ha hem- och familjebildning som utgångspunkt.

Kristna värderingar skall präglja förskolan. Föräldrakooperativ, församlingar och föreningar ska kunna stå för barnomsorgen, vid sidan av kommunerna. Så långt

Idémanifest för 90-talet

Kristdemokraterna

I "Idémanifest för 90-talet" uppvisar KdS betydligt liberalare drag än i det två år äldre partiprogrammet.

som till privata daghem sträcker sig inte KdS.

Alkohol

Att Kristdemokraternas alkoholpolitik är utpräglat icke-liberal är allmänt känt. Här följer KdS-arna samma lika välmenande som missriktade förbudspolitik som frikyrkligt inriktade folkpartister och socialdemokrater i riksdagen alltid bekant sig till.

Än en gång handlar det om hur olika myndigheter – i stället för individen själv – ska ta ansvar för medborgarens attityder och handlingar: Med bland annat inköpsbegränsningar (motbok), ökade alkoholskatter, och förbud mot taxfree-försäljning på båt och flyg vill partiet drastiskt minska alkoholkonsumtionen.

Föga bekymrar det KdS att marknaden på detta sätt breddas för en redan stor kader av spritsmugglare och hembrännare. Inte heller att svensken sätts under än större förmynderi än för närvarand, vilket skulle göra Sverige till ett så mycket tråkigare land, med ett ännu påvrare restaurang- och nöjesliv.

Motståndare till alkohol har ofta svårt att se skillnad på brukare och missbrukare, så även KdS. I stället för att med verkningsfulla åtgärder hjälpa och stödja den senare gruppen inriktar partiet sig på att göra livet surt för dem för vilka alkoholen endast är en källa till nöje och avkoppling. Och de som verkligen är illa ute, de som snarare inhandlar sin alkohol på OK än på Operakällaren, nås som vanligt inte alls.

Andra frågor

Varje politiskt parti med anspråk på att vara seriöst håller sig med ett åsiktspaket som täcker in en lång rad frågor, alltifrån grundläggande ideologiska frågor till mer kuriösa ställningstaganden. Och det bör fram-

Får KdS bestämma kommer svensken inte heller i framtiden att kunna ta sig ett glas utan att ruinera sig. Inköpsbegränsningar och höjda alkoholskatter finns med på programmet.

hållas att många kloka synpunkter på vitt skilda områden står att finna i Kristdemokraternas partiprogram.

KdS understryker vikten av frihandel, att handelshinder och skyddstullar motverkas. Partiet har också en positiv grundinställning till EG och vill ha samarbetet med EG utvecklas. Uttalanden på senare tid från partiledningen ger vid handen att KdS är positivt till ett svenskt medlemskap i EG. KdS vill också utveckla samarbetet med EG vad gäller industriforskning.

En intressant punkt är synen på TEKO-industrin. I stället för nuvarande importtullar som försvårar för utvecklingsländerna att exportera sina varor till Sverige vill KdS att Sverige ska verka för att TEKO-exporterande länder med små resurser ska få ökade möjligheter till export till industriländerna.

KdS vill att Sverige ska bibehålla ett effektivt totalförsvaret grundat på allmän värnplikt, men betonar att Sverige ska föra en aktiv politik för nedrustning, interna-

tionell rättvisa och respekt för folkrätten.

Abortfrågan är kanske den frågan där KdS mest avviker från övriga politiska partier. Trots detta för partiet fram en förhållandevis mjuk linje.

Alf Svensson berättar i sin nyutkomna bok *Poletik* att han tar avstånd från den typ av fanatiskt abortmotstånd som förekommer i USA. Lagstiftning mot aborter är ingen bra lösning. Han vill framförallt satsa på information och attitydpåverkan.

KdS önskar en generös flyktingpolitik kombinerad med en reglerad invandringspolitik anpassad till möjligheten att "skapa med de svenska medborgarna jämlika förhållanden för invandrarna". Partiet är också noga med att betona vikten av en fungerande social omsorg, att sjuka, gamla, handikappade tas om hand osv.

Allt detta hör ihop med partiets bekännelse till den "judiska kristna etiken", som det uttrycks i idémanifestet, där omtanken om sin nästa är en viktig ingrediens. Den invändning som möjligtvis kan göras är att KdS alltför mycket uppehåller sig vid statliga och kommunala lösningar. Det borde vara naturligt för ett kristet parti att betona det enskilda initiativ, ett socialt engagemang som utgår från frivillighet och personligt engagemang i stället för från skattemedel som inkasserats med tvång.

Men de invändningar som kan göras mot socialistisk inspirerade drag i Kristdemokraternas politik bygger på de åsikter som partiet framför i 1987 års partiprogram.

Det finns anledning att se fram emot en reviderad version av programmet, som mer ligger i linje med de frihetstankar som kommer fram i *Idémanifest för 90-talet*. □

KdS betonar vikten av en fungerande social omsorg, att sjuka, gamla och handikappade tas om hand.

Finansmarknaderna – marknadsekonomin smörjolja

Förluster, kris och konkurser har drabbat den marknad som bara för något år sedan var alla "yuppies" förlovade land. De som förut tjänade miljoner och miljarder möter nu konkursdomaren...

Hur kunde det gå så och spelar det någon roll för oss som inte har några miljarder att förlora?

Jo, finansmarknaderna är mycket viktiga för oss alla. Inte för att vi kan köpa en video på avbetalning eller låna till en ny bil utan för att ett effektivt finanssystem är en "olja" som får marknadsekonomin mekanismer att snurra...

Innan vi går in på vad som hänt hösten 1990 skall vi kort titta på finansmarknadernas uppgift i en marknadsekonomi. För en del kan det verka som en abstrakt och kanske inte alldeles nyttig verksamhet i den riktiga ekonomins (industrins) periferi.

Finansmarknaderna spelar emellertid en mycket viktig roll för att vår ekonomi skall fungera smidigt. Marknadens uppgifter kan kortfattat beskrivas så här:

1) Att ordna finansieringen av de företag som vi alla skall leva på imorgon. Den företagare som har en ny idé har sällan pengar att förverkliga den, pengarna flyter ju in först när idén verkligen är förverkligad. Genom finansmarknaderna ordnas medel så att nya idéer kan förverkligas.

2) Finansmarknaderna ser till att en samhällets bristvara – pengar – sätts in där de gör bäst nytta. Ett mått på hur stor nytta de gör är räntan. Om någon är beredd att låna ut pengar betyder det att han inte kan förränta pengarna bättre själv. Om någon annan sedan är beredd att betala ännu högre ränta för att låna samma summa betyder det att denne kan förränta pengarna bättre. Finansmarknaden flyttar om pengar till verksamheter där de gör mer nytta (där vinsterna är större).

3) Nästan alla företag har säsongmässiga variationer. Den som tillverkar julgransbelysning behöver mycket pengar i novem-

ber och december, men har sannolikt alltför mycket pengar i kassakistan under första halvåret. Då kan pengarna göra bättre nytta hos den som tillverkar gräsklippare. Det här är också något som ordnas av finansmarknaderna.

Finansmarknaden ser till att pengar sätts in där de bäst gör nytta.

4) Företag och privatpersoner har användning för kapitalutrustning, men oftast inte egna pengar för att betala kontant. Typexemplet är familjen som köper en villa. Den har med god marginal råd att betala förslitningen på villan (som kanske kan användas i 70 år), den har råd att betala ränta på den miljon som behövs för att köpa villan, men familjen har inte råd att betala miljonen kontant.

Finansmarknaden gör det möjligt för familjen att köpa villan ändå. Samma gäller företag som behöver lokaler och maskiner. För företagen finns också leasing, som innebär att ett särskilt finansföretag köper utrustning (t ex en numeriskt styrd svarv) och hyr ut den till företaget.

5) Det är många som kan ställa upp med pengar för att finansiera finansieringsföretagen. Pensionssparande (det statliga, det som ordnas av arbetsgivarna och de privata pensionsförsäkringarna) är en viktig källa till kapital. Företags och privatpersoners behov av likviditet, pengar om något skulle hända, kan också användas för utlåning.

Det är ju inte särskilt troligt att åtta miljoner svenskar samtidigt skulle komma på att de behöver tömma bankkontot på reservpengarna. Därför kan bankerna utlova spararna att de kan få ut pengarna genast, samtidigt som de kan låna ut pengar med mycket längre amorteringstid. Bankerna "förädlar" pengarna från "korta" till "långa". "Korta" pengar ger låg ränta, "långa" pengar ger högre.

När kreditmarknaden var reglerad

Svensk kreditmarknad har varit hårt reglerad av staten. Bankerna har haft små möjligheter att anpassa sina tjänster till vad marknaden har krävt. De har fått nöja sig med att erbjuda produkter inom de ramar som staten fastställt. Och därför har alla

banker i stort sett haft samma villkor.

För bara tio år sedan var det en stor ynnest att få låna av en bank. Och som vanligt ville bankerna helst låna ut till dem som egentligen inte behövde låna, där kunde de ju vara säkra på att få tillbaka pengarna. Regleringarna gjorde att de tvingades hålla samma ränta för både säkra och osäkra kunder. Valet av kund var då lätt.

Det rådde ständigt överefterfrågan på krediter, eftersom räntorna var låga. Och dessutom avdragsgilla, så att en höginkomsttagare bara betalade 15 procent av bruttoräntan efter skatteavdrag. Många år var realräntan (räntan med hänsyn tagen till inflationen) negativ, dvs det var i praktiken den som lånade pengar som fick betalt, inte den som lånade ut. Inte att undra på att det var svårt att låna pengar.

Men behovet att låna fanns hela tiden på marknaden. Lån för att köpa en bil, för att minska kontantinsatsen när familjen köpte en villa, för att klara av inköpet av den nya svarven till den mekaniska verkstaden.

När det finns behov letar marknaden rätt på kryphålen. Det var det som blev finansbolagens uppgift: Att tillgodose de kreditbehov som bankerna inte fick tillgodose eller inte ville tillgodose. Att det växte fram en fungerande kreditmarknad i Sverige fick också betydelse för prisbildningen på många marknader. Inte minst villor och bostadsrätter.

Nu blev det inte bara de som hade personliga kontakter med bankerna eller rika släktingar som kunde ordna lån över hypoteksinstitutens gamla 60%-gräns. Alla kunde göra det och därmed fanns det plötsligt efterfrågan från alla som hade inkomster stora nog att täcka räntor och amorteringar. Marknaden speglade den riktiga efterfrågan, inte bara efterfrågan som byggde på finansiell styrka. Priserna gick självklart upp.

Avreglering utan erfarenhet

Finansbolagsverksamheten expanderade snabbt och det ena bolaget efter det andra växte upp och gjorde goda vinster. Bolagen lånade upp pengar billigt, delade upp sina egna lån i småbitar och gjorde samtidigt korta pengar till långa. Räntemarginalerna var mycket goda. Den osedvanligt långvariga högkonjunkturen under så gott som hela 1980-talet gjorde att kreditförlusterna var minimala.

När myndigheterna sedan började avreglera marknaden öppnades nya möjligheter, marknaden växte ännu mer och lyck-

an log åt bankirerna. Men bankirerna var inte vuxna att bära det ansvar som låg i avregleringen. De var uppvuxna under Riksbankens beskydd. De förstod inte – eller ville inte förstå – att de tog risker. När alla priser bara gick upp blev säkerheterna bara bättre och bättre, det gick att låna till både 100 procent och mer av en tillgångs värde och ändå ha goda säkerheter.

Och de som lånade ut till finansbolagen förstod lika litet vilka risker de gett sig in på. Finansbolag med hög risknivå kunde ta upp lån på tiotals miljoner kronor mot en ränta som bara låg några tiondels pro-

sta mest guldkantade företagen (SKF, Saab-Scania, SCA osv) har kunnat låna till en ränta på någon halv procent över statslåneräntan. Men nu var det små finansbolag, nästan utan eget riskkapital, med högriskutlåning som fick låna på samma villkor.

Kraschen

Det höll så länge konjunkturen bar och priserna gick upp. Sedan kom kraschen. Och återigen reagerade de nyligen avreglerade bankerna utan det ansvar som vi borde förvänta oss i en marknadsekonomi

När finansmarknaden avreglerades var bankirerna inte mogna att inse vilka risker de tog när de lånade ut pengar. Det höll så länge konjunkturen bar.

cent över statens egen upplåningsränta.

Statens upplåning har alltid setts vara den säkraste av alla. Av den enkla anledningen att skulle staten inte ha råd att betala sina skulder skulle den hitta på skatter eller regleringar som gjorde att inte heller de allra bästa företagen hade någon möjlighet att fullgöra sina förpliktelser.

Det har därför setts vara en självklarhet att all annan upplåning är dyrare än statens. Hypoteksinstitutet (som lånar ut inom 60-70 procent av värdet på fastigheter mot inteckningssäkerhet) och de stör-

dar aktörerna får stå för konsekvenserna av sina egna handlingar.

Bankerna – som under de senaste åren fått möjlighet att starta egna finansbolag – finansierade sina egna konkurrenter. De stora bankerna ordnade handel i s k certifikat, skuldebrev som finansbolagen skrev ut för att få pengar till sin utlåning.

Tidigt i höstas blev det tvärstopp för hela denna marknad i samband med de problem som uppstod i finansbolaget Nyckeln. Raskt blev alla på marknaden medvetna om att de faktiskt tog risker och att de inte hade

fått betalt för riskerna. På en vecka försvann en marknad på femtio miljarder kronor. Inte ens de sunda finansbolagen klarade av att driva sin verksamhet. De kunde inte heller få fram pengar för att låna ut. Och eftersom de egna pengarna var korta, men utlåningen lång hamnade många i betalningssvårigheter, även de som hade en i grunden sund verksamhet.

Alla tycks t ex vara överens om att bolaget Finansor var utomordentligt välskött, att bolaget inte utsatt sig för höga risker och att verksamheten var lönsam. Men plötsligt fanns inte de pengar som var grunden för bolagets verksamhet. De gick inte att få fram till något rimligt pris. Bolaget tvingades inställa betalningarna.

I det ackord som fordringsägarna kommit överens om får de nu tillbaka alla fordringar med elva procents ränta, det är vad tillgångarna räcker till, trots att själva rörelsen slås i spillror. Men fordringsägarna får vänta på sina pengar till dess att fordringarna förfallit hos Finansors låntagare.

Bankerna och försäkringsbolagen stoppade all utlåning till de oberoende finansbolagen och satsade allt på de egna dotterbolagen. Den marknad som bara för något

halvår sedan hade haft dussintals konkurrenter hade nu i stort sett bara tre aktörer: SE-Banken, Handelsbanken och Nordbanken.

I bankerna var man bränd på grund av egna kreditförluster. Och dessutom intresserad av att se de oberoende konkurrenterna försvinna. Det var enkelt, eftersom bankerna själva kontrollerade den kran som gav dem livsluft. Det var bara att vrida åt kranen. Och sedan köpa upp resterna billigt.

Nya regleringar förvärrar

En bidragande orsak till problemet är att bankerna från årsskiftet 1990/91 underkastats en ny reglering. Minst 7,25% av bankens balansomsättning skall bestå av eget kapital (och en del motsvarande reserver).

Med ett eget kapital som låg under den nivån och en sjunkande börs hade bankerna inte något annat val än att ytterligare dra ner på sin utlåning, vilket inneburit ett "idiotstopp" på kreditmarknaden, nästan av det slag som vi råkade ut för på den tiden kreditmarknaden var reglerad.

Följden är lätt att avläsa i sjunkande bilförsäljning (färre jobb åt svenska bilarbetare, uppsägningar av tusentals personer hos

Saab och Volvo), sjunkande priser på bostäder (vilket i sin tur leder till stopp på nybyggande av bostäder och en begynnande arbetslöshet för byggnadsarbetare, eftersom byggmarknaden har så långsiktig planering märks dock inte effekten förrän på ett drygt års sikt) osv.

Sammanfattningsvis har alltför många amatörer gett sig ut på en marknad som plötsligt avreglerats. Och när amatörerna nu är på väg att slås ut blir det en överreaktion, en åtstramning som får mycket negativa konsekvenser för vår ekonomi.

På sikt är en fri marknad naturligtvis enda sättet att tillgodose kreditmarknadens behov. Under en övergångstid har vi dock sett problem på marknaden, problem som till en stor del beror på att personer som i grunden är ämbetsmän som vill leva skyddade av ett statligt reglemente har kastats ut i affärlivets djupa vatten.

När marknaden slagit ut dessa ämbetsmän förklädda till affärsmän kan vi hoppas på att de riktiga affärsmännen skall få utrymme att tillhandahålla de finansiella tjänster som är så nödvändiga för att vår ekonomi skall fungera på bästa sätt. □

RADANNONSER

Välkommen med Din radannons. Priset för sex rader (240 nedslag) + rubrik är 30:-. Vill Du annonsera under signatur är priset 40:-.

Tekniker

med lager och verkstad i Vällingby önskar uppdrag eller förslag till samarbete. Agentur, montage, service etc. Svar: ABE, c/o Box 4425, 162 04 VÄLLINGBY.

Mer välfärd – mindre stat

Avskaffa statlig u-hjälp – hjälp ska vara frivillig, utan tvång. • Marknadsorienterad miljöpolitik – beslutanderätten till konsumenten. Beställ info-paket à 10:-. Pg 63 34 03-1. Centrumdemokraterna, Box 10299, 434 23 KUNGSBACKA.

Oktoberfest i München!

Är Du intresserad att resa till denna jättest i världens ölcentrum, hör av Dig till 08-650 38 91 eller skriv till: Oktoberfest, c/o Contra, Box 6082, 102 32 STOCKHOLM.

Manifestation i Malmö

Vill Du medverka i en manifestation under parollen "Med USA för fred och frihet i Mellanöstern"? Kontakta Tony Kalladic tel 040-185 185

New York to London, Cairo, the Gulf and Bombay. Three days a week.

And to Kuwait any day now.

Kuwait Airways takes great pride and pleasure in providing the convenience of its services to travellers.

We are determined to keep the flag of Kuwait flying throughout the world as it does in all our hearts.

We are taken to the skies in our single aircraft. It's a tribute to the perseverance of Kuwait.

Now flying New York, London, Cairo, the Gulf and Bombay.

For further flight information please call your local Kuwait Airways office or your travel agent.

kuwait airlines

Meeting the challenge and flying high.

Så här annonserar Kuwaits flygbolag: "London, Kairo, Gulfen och Bombay tre gånger per dag. Och till Kuwait vilken dag som helst nu".

BREV TILL CONTRA

Åsikter framförda på Contras insändarsida är skribenternas egna. Har Du invändningar – eller vill ta upp andra frågor – skriv ett inlägg! Insändare publiceras ej under signatur.

Saddam en massmediaprodukt

Precis som Hitler är Saddam Hussein en massmediaprodukt. Det är nästan synd om Iraks diktator. I flera decennier har han, likt allmänheten i Öst och Väst, matats med bilder av ett "omedgörligt grymt Israel" och det "lidande palestinska folket". Bland världens 15 miljoner flyktingar framhövdes de arabiska till världens betydelsefullaste. Till antalet fler judiska flyktingar från arabstaterna ignoreras helt. Vissa perioder befattar sig FN uteslutande med "palestinierna", där problemen blåsts upp till världsformat – en motsvarighet till "Sudet-tyskarna" före andra världskriget i gamla Nationernas Förbund.

Och nu när Iraks diktator återopade "Israels ockupation av arabiska områden" bland en mängd andra argument som stöd för annektering av Kuwait, får stackaren inget gehör. Världen tycks honom blivit obegriplig och orättvis.

Iraks utrikesminister klagade nyligen inför kamerorna att "Amerika påtvingat FN anti-irakiska resolutioner". FN har ju vant de arabiska sändebuden vid, att "antiresolutioner" alltid riktas mot Israel, som med knapp nöd lyckats få med en passus om "säkra, erkända gränser i resolution 242. Den huvudsakliga texten handlar om fredsöverenskommelse före tillbakadragande från ockuperade områden. Men eftersom araberna, bortsett från Egypten, aldrig tänkt sluta fred, har de jämt och ständigt återoppat tillbakadragandet – inte maningen till fred.

Detta på osanning byggda argument har så småningom anammats av vissa statsmän (med anspråk att vara världens samvete) som ofta anklagat Israel för "brott mot folkrätten". Av prestigeskäl tar politiker aldrig tillbaka påståenden, även om de är falska; alltså har Bagdad skäl att jämställa Israels ockupation i ett försvarskrig, med oprovocerad inmarsch i ett vänskapligt arabland...

Diktatorn av Irak vet att om Israel, med eller utan fredsföredrag och fastställda gränser, drar sig tillbaka från "ockuperat arabiskt område" (som enligt bundsförvan-

ten Arafat omfattar hela Israel), upphör landet att existera. Samma verkan skulle en "palestinsk ministat" åstadkomma. Men trots att det i resolution 242 bara är tal om "rättvis lösning av flyktingproblemet" envisas somliga statsmän med att påtvinga Israel en sådan ministat...

Medan Väst (Frankrike undantaget) stödde araberna verbalt, levererade kommunistblocket enorma kvantiteter vapen. Det var dessa vapenleveranser som gav upphov till Nassers krig mot Jemen, och krigen 1956, 1967 och 1973 mot den judiska staten.

TAKE YOUR BEST SHO!

SADDAM INSANE

Så här ser en amerikansk tidskrift på Iraks diktator. ("Galningen Saddam")

Denna vapenpolitik föranledde Somalias diktator att anfälla Etiopien och Iraks diktator att anfälla Iran, ett krig som blev ett fiasko. Kuwait skulle ge kompensation...

En viktig inspirationskälla för Saddam Hussein förutom *Mein Kampf* – han lät översätta och sälja boken i de statliga bokaffärerna (H. Granlid, *Tusen och en timme*) – var Frankrikes stöd till uppbygge av en egen kärnvapenpotential. Anläggningen bombades sönder av israelerna som fick en skur av fördömanden för "vansinnesdådet".

Om det var av kärlek till Hussein, eller av hat till Israel, som Frankrike stött ara-

berna får framtiden visa. Troligen hyste man en stilla önskan att vapnen skulle användas mot Israel, men Saddam Hussein förstörde alltsammans. På detta sätt dansades en hänsynslös diktator till vår tids mini-Hitler (han saknar ju den förres vapenmedjor).

Den Israelfientliga propagandan, historieförfälskningen, moraliskt och materiellt stöd av egoistiska skäl, var för Saddam Hussein näringen, på samma sätt som två-tusenårig religiös och zoologisk antisemitism var det för Hitler.

Marek Zyto

FNs resolution 242 kommer att behandlas ingående i nästa nummer av *Contra*. (Red.)

Släpp gisslan fri!

Fortfarande finns minst ett tiotal västliga gisslan kvar i Libanon, även efter lössläpandet av två amerikaner i våras. Det måste fortfarande vara ett kraftfullt och massivt krav från väst att alla dessa frigges – utan villkor! Man kan inte gå in i förhandlingar med terroristerna, eller ge efter för deras diffusa politiska krav.

En grupp som emellertid glömts bort i detta så omtalade gisslandrama är libaneserna själva. Det internationella samfundet får inte acceptera att Syrien nu på sextonde året ockuperar största delen av Nord- och Östlibanon, trots att i varje fall tre libanesiska presidenter uttryckligen har begärt att syrierna ska lämna Libanon. Situationen i Libanon är mycket komplicerat och skiftande, men vägen till fred, frihet och självständighet för Libanons hårt prövade folk går fortfarande genom totalt utländskt tillbakadragande, vilket självfallet inkluderar syrierna!

Nils Tore Gjerde

Sakfel om pass

Jag tillåter mig påpeka ett sakfel i artikeln "Sverige hjälpte Nazityskland" i *Contra* nr 1-1990. I artikeln står att Sverige ställde kravet att "J" skulle stämpas i judiska pass. Det var den dåvarande rabbinen i Stockholms judiska församling som krävde detta. Han var orolig för att en ohämmad judisk invandring skulle orsaka antisemitism.

Underligt men sant!

Helge Forsell

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har sammanställts av Carl G. Holm. Den innehåller sammanfattningar och kommentarer till händelser i världen. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är sammanfattningar av originalkällan, försvivt inte annat markerats med citationstecken.

Olydiga Nova

Radio Nova i Vagnhärad (mellan Stockholm och Nyköping) drivs av Claes Nydahl, som i samarbete med de lokala organisationerna som står för närradiotillståndet, infört reklam för att finansiera verksamheten.

När överheten i början av 1830-talet skulle kuva Aftonbladet startade Lars Johan Hierta "Det nya Aftonbladet". Och när överheten skall kuva Radio Nova och drar in sändningstillståndet låter Nydahl moderaterna ta över efter Röda Korset, varefter folkpartiet, den lokala ishockeyföreningen osv står på tur. Med tolv föreningar på lager kan han klara sig hela året, eftersom en indragning av ett sändningstillstånd får vara högst ett år.

Men Radio Nova är inte bara utstuderad i sin kamp för yttrandefrihet mot kulturminister Bengt Göransson och andra anhängare av en stalinistisk (eller hitleristisk) kulturpolitik. Det är också en station som snabbt visat sig vinna lyssnarnas gunst. Nydahl kan göra radio. Sveriges Radios (!) lyssnarundersökningar visar att Radio Nova har de högsta lyssnarsiffrorna i närradions historia.

I Trosa och Vagnhärad lyssnar 12 procent av invånarna på Radio Nova varje dag. 45 procent lyssnar minst en gång i veckan. I de yngre årgångarna (9-24 år) är lyssnandet uppe i 65 procent. Radio Nova har slagit ut lokalradion (som drivs av ett dotterbolag till Sveriges Radio). I Radio Novas område är lokalradions lyssnartal nere i sex procent per dag. Vilket kan jämföras med tjugo procent i resten av landet. Inte undra på att pamparna vill stoppa "radiopiraten". Han hindrar folket från att lyssna på de dagliga socialistiska propagandasändningarna.

Casablanca Radio

I Karlskoga har närradion (Casablanca Radio) under en kortare tid (nio dagar) sänt

reklam (på MUFs sändningstillstånd), för att visa hur svensk reklamradio skulle kunna fungera. I Karlstad har stationen Frid och Fröjd också sänt reklamradio, men istället för firmanamnen har stationen lagt in ett "pip". Stationen fick sändningstillståndet indraget i två månader.

Grammofonbolagen backar upp statens monopolanspråk

Det luxemburgska radiobolaget RTL har planerat för en speciell reklamfinansierad Sverige-kanal. Den skall sändas via satellit för att gå runt den bisarra svenska radiolagen. Därmed kan Bengt Göransson och hans kumpaner inte stoppa sändningarna med nuvarande lagstiftning.

Men det finns andra som gärna går det statliga monolets ärenden. Det är grammofonbolagens, tonsättarnas och artisternas gemensamma organisation Copyswede som kräver "upphovsrättsersättning" för att RTL skall få komma in i de svenska kabelnäten. Avgiften är så hög att den är helt orimlig och i praktiken skulle omöjliggöra RTLs Sverige-kanal.

I Danmark tas t ex ingen avgift alls ut, medan Copyswede begärt 12 procent av RTLs reklamintäkter per år, dock minst 14 kronor per anslutet hushåll och år. Det skulle innebära att 2 till 5 procent av avgifterna för det normala kabel-TV-hushål-

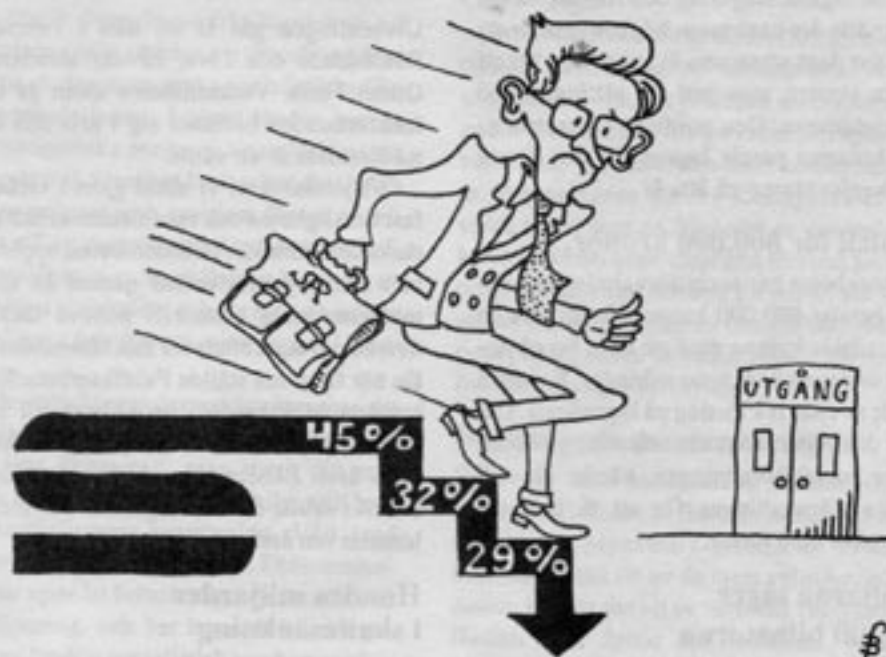
let skulle gå direkt till Copyswede, trots att avgiften skall täcka de tekniska kostnaderna för distribution av dussintals TV-kanaler – och därtill några enstaka radiokanaler.

Privat järnvägslinje gör succé

I Småland har privata BK Tåg tagit över en del av tågtrafiken från SJ. Det är 45 mil järnväg, Oskarshamn-Nässjö-Halmstad, Nässjö-Åseda och Jönköping-Värnamo. Och dessutom en liten sträcka, Torup-Hyltebruk, som SJ inte trafikerat sedan 1957. BK Tåg tog över i slutet av maj 1990 och sedan dess har antalet resande ökat med 35 procent. Samtidigt som kostnaderna har minskat, eftersom BK Tåg inte har lika dyrbart skiftarbete som SJ.

BK Tåg har vuxit fram ur ett framgångsrikt lokalt bussbolag, BK Buss, som lämnade anbud på trafiken när länsmyndigheterna fick överta trafikansvaret från staten. BK Tåg gav det bästa anbudet, billigare än både SJ och det av Johnson-koncernen ägda Linjetåg.

Den 8 januari 1991 övertog Österlertåg AB godstrafiken på sträckan Ystad-Tomelilla-Simrishamn. SJ lade ner trafiken för ett år sedan. Österlertåg är dock bara ett halvprivat företag, hälften av bolaget ägs av Ystads, Tomelilla och Simrishamns kommuner. SJ bedriver fortfarande passa-

gertrafik på den aktuella bansträckan, men SJ ligger som bekant inte längre spårnätet, det ägs av Banverket, som är ett självständigt statligt affärsverk. Banverket har nekat Österlentåg att köra godstrafik på en annan sträcka där passagerartrafiken också är nedlagd.

Dyrt att kissa

Alla inskränkta svenska nationalisterna slår i dessa EG-tider vakt om den drakoniska svenska gränskontrollen. Gäller det inte att hålla ute otäcka tyskar, portugiser och greker – som genom EG skulle få fritt tillträde till Sverige – så gäller det att hålla rabbiessmittade hundar borta. Som vi alla vet är kontinenten full av människor som lider av vattuskräck sedan de bitits av rabbiessmittade hundar. För att riktigt vissa vikten av att upprätthålla dagens regler har tingsrätten i Malmö nyligen dömt en dansk till 3.600 kronor i böter.

Dansken hade varit ute och seglat, men överraskats av storm och sökt nödhavn i Skåne. Han tog med sig vovven i land för att kissa, vilket alltså kostade 3.600 kronor. Det behöver knappast tilläggas att denna danske vovve naturligtvis inte var smittad av rabies. I de ytterligt sällsynta fall när sällskapshundar smittas av rabies – vanligen från vilda djur – avlivas de så gott som undantagslöst.

Offentlig planering

Våra politikernas vishet övergår de flesta medborgares förstånd. Från den 1 juli 1990 har momsen höjts som en konjunkturdämpande åtgärd. Regering och riksdag ansåg efter åtta års oavbruten högkonjunktur att det var dags att strama åt extra. Inte för att få in skatter, utan just för att lugna ned konjunkturen. Den politiska åtstramningen kommer precis lagom till den första lågkonjunkturen på åtta år...

Hotell för 800.000 kronor

I Stockholm har socialförvaltningen i Kista betalat 800.000 kronor för att låta en bostadslös kvinna med tre barn bo på hotell under ett år och tio månader. Kvinnan hade avvisat två förslag på lägenheter. Det var dock först efter nio månader på hotell som socialförvaltningen vände sig till bostadsförmedlingen för att få fram en lägenhet med förtur.

Väljarna säger nej till bilhatarna

Det finns i Stockholm ganska långt kom-

na planer på ett bilistparti, för att möta de etablerade partiernas samfällt bilfientliga hållning. I opinionsundersökningar har 14 procent sagt att de absolut kunde tänka sig att rösta på ett kommunalt bilistparti, ytterligare 11 procent skulle kanske tänka sig det, medan 8 procent är osäkra. Det är framförallt moderater (37 procent) som kan tänka sig att rösta på bilistpartiet, men 17 procent av socialdemokraterna – och 18 procent av miljöpartisterna (!) – skulle också överväga saken.

Slutet för mänskligheten

Vi har misstänkt det länge, att de gröna i grund och botten är fiender till mänskligheten. All mänsklig aktivitet stör ju nämligen naturen. I Skapelsen tycks människan inte ha någon roll alls. En herre vid namn Carl Edelstam har nu gett belägg för att de gröna verkligen vill ta kål på mänskligheten.

I radions P1 utvecklade han sina tankegångar som innebar att jorden bara tålde mellan 200 och 300 miljoner människor. Han vill tydligen göra sig av med 95 procent av mänskligheten för att ordna goda levnadsvillkor åt de kvarvarande fem procenten.

Svensk förebild

"Lyssna på dem. Det är så man tror de bor i Sverige och inte i Östtyskland – de tror att allt ska serveras på silverfat".

(Kritisk västtysk affärsman intervjuad i Time)

Facket i kristider

Utvecklingen går åt fel håll i Fabriks, Beklädnads och Livs, hävdar utredaren Göran Färm. Verksamheten inom de tre fackförbunden befinner sig i kris och ett medlemsras är att vänta.

"Vi jobbar som vi alltid gjort i facket, fast verkligheten och människornas sätt att tänka förändrats... funktionärerna upplevs mer som organisationens tjänare än som medlemmarnas tjänare... behövs facket överhuvud taget eftersom folk lämnar oss?" De här frågorna ställde Fabriksarbetarförbundets ordförande Uno Ekberg till sin förbundsstyrelse under en konferens i Åbo förra året. Ekberg räknade med att bara Fabriks skulle förlora ungefär 5 000 medlemmar om året.

Hundra miljarder i skattesänkning

Tidningen Affärsvärlden har uppskattat att

de svenska skatterna skulle kunna sänkas med 100 miljarder om Sverige anpassade sig till EGs skattestruktur. Skattereformen innebär ju ingen skattesänkning utan bara en omfördelning från direkta till indirekta skatter. Lägre inkomstskatt men högre moms.

I Sverige är skattetrycket 62 procent, medan EG har ett genomsnittligt skattetryck på 44 procent. Skillnaden är 18 procentenheter, men bara 10 procentenheter utgör högre konsumtion hos stat och kommun. Åtta procentenheter har en annan förklaring. I Sverige sparar den offentliga sektorn fyra procent av BNP, medan EG har ett negativt offentligt sparande på fyra procent.

De här åtta procenten i skillnad i offentligt sparande motsvarar 100 miljarder i skatteintäkter, eller lika mycket som hela momsen inbringade till statskassan innan skattereformen!

I hela Europa – utom Sverige – svarar hushållen för sparandet. I Sverige är det hushållen som har ett negativt sparande (3,2 procent av BNP), de har inte råd att spara sedan de betalat skatt. I resten av Europa sparar hushållen i storleksordningen 11 procent av BNP. Svenskarna är i detta – som i så många andra – fall omyndigförklarade av myndigheterna.

SSU mot kårobligatoriet

T o m SSU verkar nu gå emot studenternas obligatoriska medlemskap i studentkårerna. Det berättar Stockholms Studentkårs tidning Gaudeamus.

Socialismen och kommersialismen

De fyra kommunistiska tidningarna Ny Dag (numera nedlagd efter konkurs), Norrskensflamman, Arbetaren och Internationalen har alltid varit i luven på varandra. Ny Dag var vpks organ, Norrskensflamman tillhörde stalinisternas apk, Arbetaren syndikalisterna och Internationalen trotskisterna.

På redaktionell plats slogs (släss) tidningarna efter bästa förmåga. Men tillsammans bildade de "Annonspoolen Rödingen" för att tjäna en extra slant på att sälja annonser till företag som anser att kommunister av skilda slag är intressanta kommersiella objekt.

UTLANDS-NYTT

Lettisk präst mördad

Liket efter den lettiske lutherske prästen Armands Akmentis påträffades natten mellan den 4 och 5 augusti förra året. Det

sätta sig borgerlig liberalisering och krossa de 'fredliga utvecklingsplaner' som görs upp av de motstående internationella krafterna och att inspirera patriotismen och det

Aigars (7 år), Ronalds (9 år), Vineta (6 år) och Gunta Akmentins.

såg ut som om Akmentis kört av vägen, men det fanns tydliga tecken på att han utsatts för misshandel.

Akmentis var djupt engagerad i den lettiska nationalistiska organisationen Daugavas Vanagi och därför illa sedd av de kommunistiska myndigheterna. Han var f d rallyföreläsare och därför synnerligen god bilist. I Lettland anses det allmänt vara KGB som låg bakom Akmentis död. Den lokala polisen har funnit bevismaterial som knyter KGB till brottet.

Kommunister som talar ut – i Kina

Michail Gorbatjovs språk är tydligt nog – stridsvagnar och "svarta baserna". Men en del har missförstått hans väna ord. Dock inte Contra, som gång på gång framfört den enkla synpunkten att Gorbatjov är kommunist och alltså inte att lita på.

Det finns dock kommunister som fortfarande säger vad de menar. Här ett utdrag ur en nyårsartikel i *Folkets Dagblad* i Peking:

"Det är en nödvändighet att framhärda i de fyra huvudprinciperna /fasthållandet vid socialismen, proletariatets diktatur, Kommunistpartiets ledande roll och marxism-leninismen-maoisttänkandet att mot-

socialistiska medvetandet".

...och i Vietnam

I Sveriges största biståndsmottagare, socialdemokraternas favorit, enpartistaten Vietnam har det enda tillåtna partiet (Kommunistpartiet) nyligen lagt fram ett förslag till partiprogram:

"Grunden för vår nuvarande tids utveckling förblir övergången från kapitalism till socialism i hela världen, en utveckling som inletts av den stora ryska socialistiska Oktoberrevolutionen. I vissa länder har de kommunistiska partierna t o m förlorat sin ledande roll. Fientliga krafter har dragit fördel av misstag och problem för att ta initiativ till en motoffensiv i syfte att avskaffa socialismen... Socialismen kommer att återvinna sin vitalitet och, oavsett de mödor som ligger framför oss, vinna seger i längden.

"De grundläggande motsättningarna i det kapitalistiska systemet har alldeles uppenbart inte försvunnit, utan vuxit allt mer akuta och de kommer oundvikligen att leda till kapitalismens upplösning. Vårt land upplever avgörande fördelar: Fäderneslandet har uppnått fullständigt oberoende och återförening, och har kommit in i en period av fredlig socialistisk uppbyggnad."

Nedrustning?

Letter och litauer vet att det fortfarande finns sovjetiska stridsvagnar som är nog så framgångsrika. I Väst bedömer nu underrättelseexperter att Sovjet sedan 1988 har halverat sin produktion av stridsvagnar. Ronald Reagans konsekventa politik knäckte de sovjetiska ambitionerna att skaffa sig militär övervikt i Öst-Väst-konflikten. Men är det verkligen fråga om nedrustning? Trots att stridsvagnsproduktionen i Sovjet halverats är den fortfarande dubbelt så stor som i samtliga NATO-länder tillsammans...

Stansilav Tyminski,

den polske presidentkandidaten som kom tvåa i presidentvalet och bl a slog ut premiärministern Tadeusz Mazowiecki, skrevs ner av polsk och svensk press. I polsk press påstods Tyminski slå sin fru och låta sina barn svälta och dessutom använda narkotika.

För Sveriges vidkommande var de negativa skrivelserna inte heller oväntade med tanke på hur pressen brukar behandla sant liberala politiker. Tyminski är hemma i Kanada ordförande i det libertarianska partiet. Han deltog t ex i den stora libertarianska konferensen i San Francisco i höstas, där andra deltagare var Milton Friedman och norska Fremskrittspartiets ledare Carl I. Hagen.

Tyminski kritiserade utförsäljningen av polska statsföretag till underpriser, och angreps därför av de politiska motståndarna för att han inte ville privatisera. I själva verket var Tyminski den mest konsekvente förespråkaren för fri företagsamhet i valet, något som en fjärdedel av den polska väljarkåren uppenbarligen förstod, trots propagandan mot honom. En annan sak är att det kan vara rimligt att den nästan bankrutta polska staten tar skäligt betalt när den överför företag i privat ägo.

Burma ordnar svenska vapen

En av de mest hänsynslösa socialistiska regimerna i Asien är Burma (landet kallar sig numera Myanmar). I slutet av 1940-talet var landet ett av de mest välmående i Asien, idag är det ett av världens fattigaste länder, efter fyrtio års socialism. Men pengar till vapen har den härskande socia-

listiska militärjuntan. Och nyligen har landet satsat på att köpa vapen för en miljard dollar från det kommunistiska Kina.

Men pengar har också satsats på att köpa begagnade jugoslaviska patrullbåtar med kanoner från Bofors. Jugoslavien är ett av Sveriges främsta exportländer för vapen. Den kommunistiska regimen i Belgrad har försetts med Bofors-kanoner i stora mängder och dessutom avancerade sjömålsrobotar från Saab Missiles – en motsvarighet till den välkända franska Exocet-roboten. Än så länge är det dock bara Boforskanonerna som har gått vidare till de socialistiska kusinerna i Burma.

Haiti trillade i vänsterfällan

När land efter land med eftertryck säger nej till socialismen har ett land gått mot strömmen. Det är Haiti, det fransktalande landet på den västra delen av den karibiska ön Hispaniola. Haiti är Amerikas fattigaste land och det styrdes mellan 1957 och 1986 diktatoriskt av François Duvalier (Papa Doc) och hans son Jean-Claude (Baby Doc).

Sedan 1986 har anarki och militärkupper avlöst varandra, blandat med försök till fria val. I de fria val som hölls i december valdes den katolske prästen Jean-Bertrand Aristide till president. Han anses stå mycket långt till vänster. Men Aristide har visat sig lika oförmögen som sina senaste föregångare på presidentposten att verkligen ta makten. Situationen på Haiti är lika kaotisk som innan valet.

Östtimors gerilla ger upp

Ända sedan Portugal övergav östra Timor 1975 har indonesiska styrkor fört väpnad kamp mot den marxistiska gerrillarörelsen Fretilin, som strävat efter ett självständigt Östtimor. Nu menar indoneserna att Fretilin i praktiken upphört att existera.

Mozambique och Sydafrika

Sverige stöder de s k frontstaternas "kamp" mot Sydafrika. Flera av frontstaterna har drivit en marxistisk ekonomisk politik som både fört landet till den ekonomiska ruinens och till inbördeskrig mot frihetsrörelser som kämpar för demokrati och kapitalism.

Värst ute har nog Mozambique varit, där frihetsrörelsen Renamo under många år framgångsrikt kämpat mot regimen. Regimen har under det senaste året svängt 180 grader. Den säger sig nu vilja införa marknadsekonomi och fria val. Samtidigt som

den tagit upp nära förbindelser med Sydafrika. Sydafrika har nyligen öppnat ett stort handelskontor i Mozambiques huvudstad Maputo.

Hemländerna tillbaka till Sydafrika?

De självständiga hemländerna i Sydafrika är nu på väg att återförenas med Sydafrika. Venda, Transkei, Ciskei och Bophutatswana har tidigare blivit självständiga länder, men de har inte erkänts av något annat land än Sydafrika. Sydafrikas president F W de Klerk har kommit fram till att hemländernas befolkning antagligen är mer vänligt inställda till den nuvarande politiska linjen i Sydafrika än vad fallet är med Sydafrikas egna svarta. Därför kan de Klerks förhandlingsposition stärkas om hemländerna åter inordnas i Sydafrika.

Venda, Transkei och Ciskei styrs av militärregimer (i Contra berättade vi i nr 5 och 6 1985 om Ciskei som en modell för en avancerad marknadsekonomi, den modellen krossades av militären 1989). Vendas ledare, brigadgeneral Gabriel Ramushwana, har uttalat sig för att Venda skall återförenas med Sydafrika.

Ett liknande, men inte lika långtgående, uttalande har gjorts av Ciskeis nye härskare brigadgeneralen Oupa Gqozo. Både Gqozo och Ramushwana är mycket kritiska mot ANC. ANC är dock också anhängare av en återförening mellan Sydafrika och hemländerna. Organisationen tror sig därigenom kunna få kontroll över "hela" Sydafrika. Den militäre ledaren i Transkei,

brigadgeneralen Bantu Holomisa, arbetar också han för en återförening, men hans inställning är betydligt mer ANC-vänlig.

Det enda hemlandet som hittills stått emot lockropen från Sydafrika är det enda som har en demokratiskt vald regering, Bophutatswana. President Lucas Mangope menar att Bophutatswanas självständighet inte är förhandlingsbar.

Flyktingar i Sovjet

I höstas talades mycket om en befarad flyktingström från Sovjet, när gränserna öppnades den 1 januari 1991. Gränserna öppnades emellertid aldrig i januari 1991. Och därför har vi bara sett enstaka flyktingar som överlistat gränskontrollen eller lyckats ordna visum. Inom Sovjet är dock flyktingfrågan ett alltmer brännande problem.

I Sovjet finns nu uppskattningsvis 600 000 flyktingar. 230 000 armenier flydde från Baku i Azerbaidjan förra året. 200 000 azerier har flytt från Armenien. 60 000 mesjeter (turkar) har flytt från Uzbekistan och från Tadzjikistan och Tuva har tiotusentals ryssar tvingats fly.

Slutfluket på Havanna

Det sovjetiska flygbolaget Aeroflot har strukit Havanna som mellanlandningsplats för sina flygningar till Sydamerika. Aeroflot har flyttat knutpunkten till Miami. I Havanna är det nästan omöjligt att få flygbränsle – och dessutom finns det fler kubaner i Miami än i Havanna som vill flyga till Sydamerika.

Förföljelse av oliktankande i Danmark

Runt omkring i Danmark lever människor som är offer för politisk förföljelse. De har förlorat både arbete och möjligheterna att få ny anställning. Deras enda brott är att de vägrat stödja socialistiska idéer genom att vara medlem i en socialistisk fackförening.

Danmarks frie Fagbevægelse arbetar för att FN:s deklaration om mänskliga rättigheter ska respekteras: att ingen ska tvingas att vara med i en fackförening vars ideologi de inte delar.

"There is something rotten in the state of Denmark." Trots åtta år med borgerlig regering sitter LO alljämt på det fackföreningsmonopol som etablerats under femtio år.

Gång på gång under de senaste åtta åren har i Folketinget väckts lagförslag om att ingen person skall vara tvungen att vara medlem av en LO-förening. Regeringen har också i viss mån stött dessa initiativ; men den faktiska situationen är, att man i praktiken inte enbart mister sitt arbete, om man vägrar att låta sig inskrivas i en LO-fackförening, eller – ännu värre – säger upp sitt medlemskap och går med i *Danmarks frie Fagbevægelse* eller *Kristelig Fagbevægelse* för att kunna försäkra sig om rätten till arbetslöshetsunderstöd.

Landssekreteraren i *Folkrorelsen for fria fackforeninger*, Kirsten Johansen, säger: – Runt om i Danmark lever en rad människor som är offer för politisk förföljelse, och här tänker jag inte på invandrare, utan på danskar, som har vägrat att stödja socialdemokratin, Socialistisk Folkeparti och socialismen överhuvudtaget genom med-

lemskap i en fackförening under LO.

– Detta är deras brott. Enligt den danska grundlagen har de rätt att gå ur, och samma rätt ger dem FN:s deklaration om mänskliga rättigheter. Ändå förföljs de av i Dan-

Danska löntagare som vägrar att vara medlem i en socialistisk fackförening riskerar att förlora sina arbeten.

mark. Det blir framtagna rätten till arbete. De blir sparkade och uppsagda. De blir bortglömda.

– Förvisso blir de inte skickade till Sibirien, fortsätter Kirsten Johansen, men i övrigt kan man väl likna våra systemkritikers situation med det som ryssarna har upplevt under de senaste sjuttio åren. De hamnar ute i kylan, bortglömda av det övriga danska samhället.

Ensam utan vittnen

De har visserligen möjlighet att föra process mot den inte inblandade arbetsgivaren, som också sitter i knäet på LO:s makt-havare.

Men processerna blir långdragna och kostsamma affärer, och förloras nästan all-

tid av löntagaren. För hur bevisar man juridiskt att man blivit olovligt avskedad, när arbetsgivaren som vittnen har produktionschef, personalchef och förtroendeman. Dessa ljuger i rätten och håller ihop om att

hävda att avskedande skett på grund av produktionsnedgång, samarbets svårigheter, personalnedskärningar eller andra uppdiktade förhållanden. Löntagaren står här ensam, ofta helt utan vittnen. De medarbetare som skulle ha kunnat vittna att avskedandet berodde på att löntagaren gått ut facket, vägar inte vittna av rädsla för repressalier.

Människor som gått igenom denna kvarn och därefter står utan arbete och utan möjligheter att få en ny anställning, har betalat ett högt pris för sin övertygelse. Det danska samhället offerar dessa människor.

Vi har demokrati, och följaktligen borde det också vara en omöjlighet att förfölja människor på detta sätt av politiska skäl. Var och en borde vara tillförsäkrad sina

politiska rättigheter, men så är det inte, avslutar Kirsten Johansen, som själv har en dotter som blev avskedad på grund av att hon inte ville vara med i en socialistisk fackförening. En rättsprocess genomfördes, men ingen vågade vittna om sanningen. En sammansvuren samling bestående av fackförening, förtroendeman och ledning fyllde domaren med osanningar.

Strider mot FNs deklARATION

Det finns nu omkring fyrtio danskar som har förlorat sina arbeten på grund av att deras politiska övertygelse innebar att de inte kunde stödja socialistiska idéer genom tvångsmedlemskap i en fackförening.

Det är en skamfläck som de danska politikerna hittills inte velat göra något åt. Danska politiker talar mycket om mänskliga rättigheter, kanske för att leda bort uppmärksamheten från de grova överträdelser av fundamentala mänskliga rättigheter som förekommer i Danmark.

Därför har *Danmarks frie Fagbevægelse* riktat en apell till den utländska pressen, så att människor i utlandet ska bli uppmärksamma på förhållandena. Man vill fästa uppmärksamhet på att det är uppenbart att Danmark inte lever upp till innehållet i FNs deklARATION om mänskliga rättigheter, där det sägs i artikel 20, andra stycket: "Ingen får tvingas att vara medlem i en fackförening".

Danmarks frie Fagbevægelse, som stiftades i september 1983, försöker att bli ett effektivt alternativ till den existerande politiska fackföreningsrörelsen. Föreningen sätter respekten för den enskilde i högsätet, således att Konventionen om mänskliga rättigheter och grundlagen efterlevs.

I det praktiska arbetet upplyses medlemmarna om deras ekonomiska och juridiska rättigheter och bevakar sina rättigheter. Föreningen vill avskaffa begreppet klasskamp. Begreppet är ovärdigt på den danska arbetsmarknaden. Man avskriver inte strej-

kvapnet, men accepterar inte avtalsstridiga arbetsnedläggelser. Det är föreningens uppfattning att man når längst på förhandlingsvägen.

Föreningen tror inte på, att ändra fackföreningsrörelsen inifrån. Dess historia och organisatoriska uppbyggnad genom årtionden har frångått den enskilde medlemmens möjligheter att komma till tals.

På frågan: Har inte medlemmarna sin grundlagssäkrade rätt till att delta på möten och kongresser och där göra sitt inflytande gällande?, svarar man:

– Det är riktigt, men medlemmarna har också en grundlagssäkrad rätt till att gå ur föreningen, och bilda eller ansluta sig till alternativa organisationer.

Det är denna rätt *Danmarks frie Fagbevægelse* förfäktar och värnar om. Det är en av demokratins grundpelare. Denna rätt får inte urholkas genom politisk maktkamp med fackföreningsrörelsens medlemmar som passiva redskap. □

Av Tommy Hansson

Antisemitismen i Sovjet – rasism med gamla traditioner

Antisemitismen har flera ansikten. Det mest aggressiva av dessa uppvisas av de krigiska araberna och palestinierna med ökända terorderare som Saddam Hussein, Moammar Khadafi och Yassir Arafat i spetsen. En annan typ av antisemitism är den som frodas i Sovjetunionen.

Nazityskland var inte det enda landet där antisemitismen sattes i system, även om de national-socialistiska koncentrationslägren var oöverträffade i bestialisk grymhet. Judehatet har jämväl en lång tradition i Ryssland och har fortlevt i Sovjetunionen, där den av Michail Gorbatsjov initierade perestrojkan givit den nya möjligheter att breda ut sig.

Faktum är vidare, att det ökande

da falsifikatet "Sions vises protokoll" – vars äkthet Adolf Hitler och andra höga naziledare fullt och fast trodde på – konstruerades under tsarens säkerhetspolis', *Ochranan*, överinseende. "Protokollen" dyker alljämt upp då och då i den antijudiska propagandan.

Judisk rädsla

Länge ville inte världsoptionen i stort höra talas om dålig be-

Sju av tio judar som emigrerat från Sovjet till Israel uppger i en undersökning att de utsatts för trakasserier.

handling av judar i Sovjet. Fle-
ra av de ledande bolsjevikrevo-
lutionärerna (bland andra Leo
Trotskij-Bronstein) hade varit
judar, och den sovjetiska statens
anhängare och medlöpare förne-
kade in i det längsta att antise-
mitism var möjlig i "världens
första socialistiska stat".

Snart nog stod dock sanning-
en klar – det sovjetryska impe-
riet var minst lika antisemitisk
som någonsin Tsarryssland
med dess pogromer. Inte minst
den judiske författaren Elie
Wiesel, senare mottagare av
Nobels fredspris, bidrog till att
fästa världens uppmärksamhet
på sovjetmyndigheternas be-
handling av judar.

I sin bok *The Jews of Silence*
(Tystnadens judar) 1967 ger
Wiesel en skakande skildring av
den allomfattande rädslan för
angivare i de mest vänskapliga
kretsar. En rädsla för att förlora
sitt jobb. En rädsla för fysiska
och mentala trakasserier.

Pogromer från forna dagar var
borta, men kvar fanns ett mer so-
fistikerat nät av antijudisk poli-
tik och antisemitiska stämning-
ar.

Wiesel ger exempel på myn-
dighetsföljelser mot sovjeti-
ska judar och den sovjetiska
hetspropagandan mot staten
Israel. Han vittnar också om hur
just denna hätska inställning
framkallat en ökad judisk med-
vetenhet och ett inncrligare re-
ligiöst liv.

Pamjat

Den västerländska opinionen är
väl förtrogen med de sovjetiska
judarnas situation i dag, även om
det ibland sovjetvänner alltjämt
görs försök att förneka att det
skulle finnas en utbredd antise-
mitism i sovjetimperiet under
Gorbatjov.

Den "nya" antisemitism som
börjat framträda i Sovjet är ett
barn av den öppenhet som blev
följden av Gorbatjovs politik.
Den mest högröstade exponen-
ten för denna antisemitism har
varit den ultranationalistiska

organisationen *Pamjat*, vars
namn betyder "minnet" eller
"hågkomsten".

Pamjat grundades 1980 och
anses tillsammans med sina
systerorganisationer vara upp-
bovet till merparten av det ju-
dehat som i dag är en realitet i
alla 15 sovjetiska delrepubliker.
Tidskriften *Shalom över Israel*
uppgav i nr 10/1990 att medlem-
mar av *Pamjat* i fjol uppträdde i
svarta uniformer för att högtid-
lighålla Adolf Hitlers födelsedag
den 20 april.

Pamjats talesmän har vidare
upprepade gånger hotat initiera
pogromer av det slag som ägde
rum i Ryssland mot slutet av
1800-talet, och som ofta sked-
de med tsarregimens goda min-
ne. Myndigheterna insåg det
fördelaktiga i att ge judarna
skulden för brister i samhället.

Vid en presskonferens som
den "nationalpatriotiska fronten
Pamjat" höll i slutet av 1990
nära tunnelbanestationen Sem-
jonovskaja i Moskva, sade
Pamjat-talesmannen Alexander
Kulakov exempelvis att "ljusets
segermarsch för världens be-
frielse från sionismen" kommer
att utgå från Ryssland.

Antisemit dömdes

Pamjat har under hela 1980- och
det begynnande 1990-talet ernått
ett visst inflytande i sovjetsam-
hället som myndigheterna inte
längre kan blunda för. Den 6 maj
1987 tog exempelvis Ryska
rådsrepublikens nuvarande pre-
sident, Boris Jeltsin, emot ett
antal företrädare för *Pamjat*
under en audiens som varade i
två timmar.

Trots att de maktavande
kommunisterna har en tradition
av trakasserier gentemot Sovjet-
unionens judar, ser Gorbatjovs
regering med visst bekymmer på
den tilltagande antisemitismen
som riskerar att ge landet ett
sämre rykte än det redan har.

I en uppmärksam artikel
i *Pravda* den 22 juli 1990 var-
nades för de nya antisemitiska
stämningarna, och det är ett

Den sovjetiska organisationen *Pamjat* högtidlighöll förra året
Hitlers födelsedag genom att uppträda i svarta uniformer.

faktum att rättsliga åtgärder
vidtagits mot åtminstone en
ökänd antisemit.

Den 12 oktober i fjol dömdes
i Moskva *Pamjat*-ledaren Kon-
statin Smirnoff-Ostasjvili till två
års fängelse för att ha lett sitt
anhang in i ett författarforum
under judefientliga rop. Smir-
noff skall bland annat ha skan-
derat i en megafon: "Krokar, res
hem till Israel!" Sådana rasistiska
tillmälen godtas alltså inte
längre i Sovjetunionen, även om
den institutionaliserade antise-
mitismen inte avskaffas över en
natt.

Då domaren Andrej Muratov,
som dömde Smirnoff-Ostasjvi-
li, skulle läsa upp domen avbröts
han av svarandens anhängare
som ropade "Skäms!" och "Sio-
nismens lakejer!" åt rätten.

Pamjat har efter domen mot
Smirnoff sökt tona ner rörelsens
ovedersägliga antisemitism och
hävdat att *Pamjat* är en nationell
rörelse som inte har något emot
judar. Till den ändan träffade,

enligt tidningen *Moskow News*
den 18 oktober 1990, *Pamjat*-
ledaren Igor Sytjev ordföranden
för Moskvas judiska samfällig-
het och inbjöd denne att med-
verka vid en ceremoni för att
lägga grunden till en planerad
ny rysk-ortodox kyrka.

Inflöde

Trakasserier mot sovjetryska
judar är en huvudorsak till det
accelererande inflödet av den-
na befolkningsgrupp till Israel,
ett inflöde som närmast antagit
apokalyptiska dimensioner.

Enligt en undersökning som
genomfördes i Jerusalem bland
nyinflyttade judar i augusti i fjol,
visade det sig att nära sju av tio
judar som emigrerat från Sov-
jetunionen till Israel utsatts för
antisemitiska förödmjukelser.

Den sovjetiska synden straffar
sig själv... □

Jugoslavien faller sönder

Jugoslavien är som statsbildning en konstlad skapelse, tillverkad i Paris efter Första världskrigets slut. Under hundratals år tillhörde skilda delar av det som idag är Jugoslavien Österrike-Ungern eller Turkiet. Under långa perioder var det som idag är jugoslaviska delrepubliker självständiga stater.

Idag faller den jugoslaviska federationen sönder. Det sker i skuggan av Sovjetunionens upplösningstendenser, men hastigheten och kraften i processen är större i Jugoslavien.

Jugoslaviens sex republiker har alla hållit val under 1990. Resultatet varierade. En förklaring till det var att det så gott som enbart var lokala partier som ställde upp, knappast ens kommunisterna förmådde ställa upp med samma parti i de olika valen.

I fyra av de sex republikerna vann anti-kommunistiska och demokratiska krafter segrar: I Slovenien, Kroatien, Bosnien och

Makedonien. I Serbien och Montenegro vann "pånyttfödda" kommunistpartier val som kanske inte var helt fria, men som ändå tillät både opposition och opinionsbildning.

I provinsen Kossovo, en del av den serbiska republiken, deltog invånarna knappast alls i valet. Den förkrossande albanska majoriteten – 90 procent av befolkningen – kräver, till att börja med, status som republik, inte provins. Den lokala provinsförsamlingens försök att ta ett avgörande steg i den riktningen har dock stoppats av serbisk militär.

Slovenien har kommit längst

I hela Jugoslavien – utom Serbien – är de "centrifugala" krafterna starka. Landet är på väg att delas upp i sina gamla beståndsdelar. Särskilt i nordväst, i Slovenien och Kroatien, är självständighetssträvandena starka.

Den 22 december förra året antog det kroatiska parlamentet en ny författning som förklarade att Kroatien visserligen fortfarande var en del av Jugoslavien, men bara till dess att det kroatiska parlamentet bestämmer annorlunda.

Och den 23 december genomfördes en folkomröstning i Slovenien. 89 procent av väljarna stödde ett förslag att göra Slovenien till en självständig stat.

Den nya borgerliga regeringen i Ljubljana har efter folkomröstningen förklarat att de andra republikerna har sex månader på sig att komma överens med Slovenien om hur skilsmässan skall gå till.

Slovenerna vill nå självständighet, men är beredda till fortsatt samarbete. Man ser Nordiska rådet som en modell. Kunde Sverige-Norge upplösas som statsbildning med bibehållna goda grannrelationer skall väl samma sak kunna genomföras i Jugoslavien, menar slovenerna.

Kroatien är bara steget efter...

Medan Slovenien redan genom en folkomröstning uttalat sig för en självständig stat ligger Kroatien bara steget efter. Den nye nationalistiske presidenten Franjo Tudjman tvingas dock ta hänsyn till en serbisk minoritet i södra Kroatien.

Han blir därför lättare utsatt för centralregeringens tryck. Tudjman har siktet inställt på en "konfederation", något annat och mycket lösare än den nuvarande jugoslaviska statsbildningen. Kroatiens parlament i Zagreb har uttalat Kroatiens suveränitet, dvs Kroatien underordnar sig bara centrala beslut i Belgrad i den utsträckning man själv vill.

Muslimerna i Bosnien

Som ett minne av det turkiska herraväldet på Balkanhalvön finns en stark muslimsk grupp i Bosnien. Den organiserade sitt eget

Jugoslavien är en konstlad skapelse som är på väg tillbaka till sina naturliga delar.

parti, Muslimska Förbundet för Demokratisk Aktion, som blev det största i det nyvalda bosniska parlamentet i Sarajevo.

Också Bosnien har förklarat sig suveränt. Bosnien skulle kunna bli den första – och enda – staten i Europa med muslimsk majoritet. Serbiska och kroatiska nationalistiska grupper kom på andra och tredje plats i valet. De nationalistiska partierna tog hem 201 av de totalt 238 platserna i parlamentet. Kommunistpartiet fick nöja sig med 19 platser.

Serbien hoppas fortsätta att bestämma

Inte ens i Serbien ställde kommunistpartiet upp under sitt gamla namn. Men det till Socialistpartiet lätt kamouflerade och reformerade kommunistpartiet vann seger i valen i Jugoslaviens kärnland. Oppositionen var dock enig om att ett omfattande valfusk låg bakom kommunisternas seger. Oppositionens kritik fick instämmanden av internationella observatörer som övervakade valet.

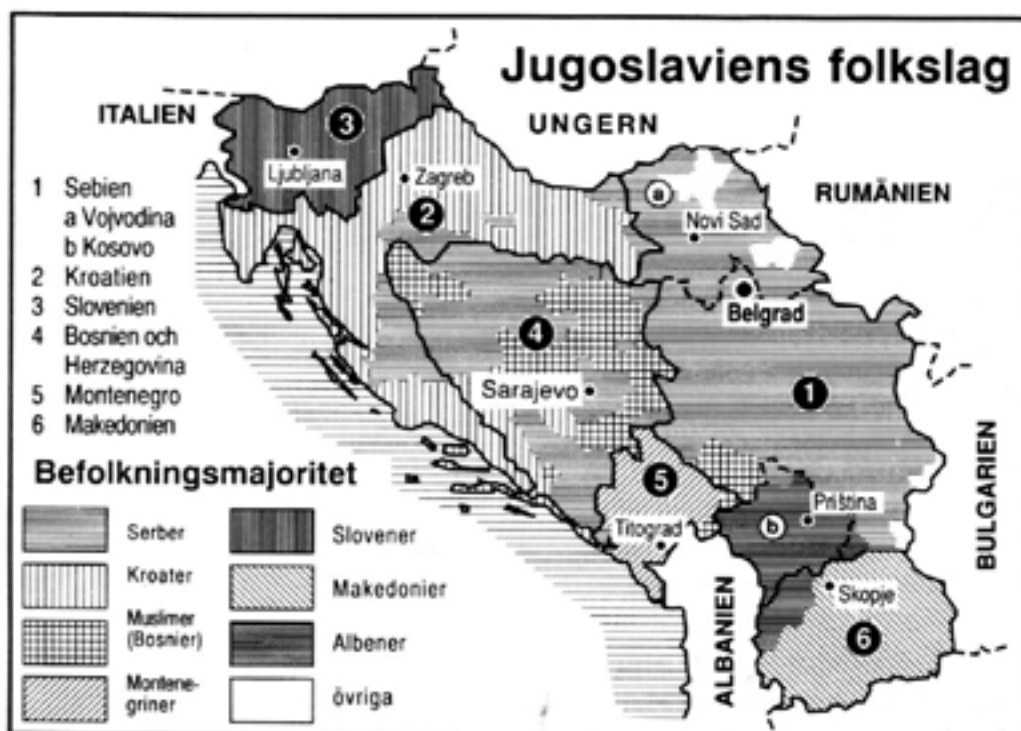
Väljarna behövde inte legitimera sig och anhängare till Socialistpartiet kunde rösta flera gånger, samtidigt som 15 000 studenter vid universitetet i Belgrad (de flesta mycket regeringskritiska) hindrades att resa hem för att rösta. I Serbien finns dessutom flertalet av de höga ämbetsmän och militärer som byggt upp sin karriär genom att stödja Kommunistpartiet.

Serberna har haft ett dominerande inflytande i Jugoslavien under hela tiden efter Andra världskriget – trots att diktatorn Tito själv var kroat. 80 procent av den jugoslaviska officerskåren består av serber och flertalet tjänstemän inom den centrala administrationen i Belgrad är också serber. Tom i Kroatiens huvudstad Zagreb är halva poliskåren serber. Den nya kroatiska regeringen kan bara långsamt göra något åt detta missförhållande.

I den lilla republiken Montenegro vann kommunisterna också en seger i valen i december.

Det oroliga Kossovo

Det utan tvekan mest oroliga området i Jugoslavien är Kossovo, där 90 procent av befolkningen är albaner. Maktkampen i Kossovo är hård, och centralmakten i Belgrad utövar ett hårt tryck mot den albaniska befolkningen.

Än så länge förs kampen för att bilda en egen republik, dvs att inom den jugoslaviska federationen frigöra sig från den serbiska överhögheten. Men det är fullt tänkbart att Kossovo-albanerna, när deras bröder i Albanien nu börjar vinna vissa friheter, i framtiden börjar intressera sig för en förening med Albanien.

Självklart har ingen Kossovo-alban med hittillsvarande förhållanden i Albanien varit det minsta intresserat av detta. Men tiderna ändras ju t o m i det efterblivna och stalinistiska Albanien.

Serberna vill räkna in Kossovo i Serbien för att öka Serbiens tyngd i den jugoslaviska federationen. Men också för att slå vakt om att det berömda slagfältet Kossovo, där tsar Lazar 1389 besegrades av turkarna, ligger kvar inom Serbiens gränser.

Makedonier och ungrare

I södra Jugoslavien ligger Makedonien, där de reformistiska krafterna i november vann en ganska knapp seger. Det styrande kommunistpartiet fick se sig besegrat.

I norra Jugoslavien, i provinsen Vojvodina, som i likhet med Kossovo är en del av den serbiska republiken, finns en betydande ungersk befolkningsgrupp. Den har dock inte alls varit lika aktiv i sin politiska opposition som albanerna i söder.

Västs ansvar

Jugoslavien skapades i Paris-freden 1919.

De norra delarna av landet hade före Första världskriget tillhört Österrike-Ungern. De södra delarna hade under 1800-talet och början av 1900-talet frigjort sig från turkisk överhöghet. I Väst var det många som såg Jugoslavien som en balanserande faktor mot tyska och italienska intressen riktade mot Balkan-halvön. Ett enat Jugoslavien var också ett skydd mot ett återupprättat Österrike-Ungern.

Kanske var det detta som utgjorde bakgrunden till att britterna under Andra världskriget stödde Titos kommunistiska partisaner. De var inledningsvis långt ifrån den starkaste partisangruppen. Starkast och mest välorganiserade var de kungatrogna serbiska partisanerna under general Dragoljub Mihajlovic. Winston Churchill valde emellertid 1944 att istället stödja Tito, som 1946 lät avrätta Mihajlovic.

Tito var i motsats till Mihajlovic stark anhängare av ett enat Jugoslavien. Han lyckades under hela sin tid vid makten, fram till sin död 1980 upprätthålla en relativt självständig utrikespolitik.

Jämte albanen Enver Hoxha var Tito den ende kommunistiske diktatorn i Europa som kommit till makten på egna "meriter" (gerillakrig) och inte tillsatts av sovjetiska stridsvagnskolonner i Andra världskrigets slutskede. □

Fler pärmbarare får jobb!

Sedan den 1 januari 1991 gäller nya regler för filmcensuren. Förutom några smärre förändringar i föräldrars rätt att ta med sina barn på bio, innebär lagändringen att vi får en ny kader av statsanställda pappersvändare.

I huvudsak är dock lagen om censur oförändrad: fortfarande gäller absurditeten att en statlig myndighet avgör vilka filmer vuxna medborgare har rätt att ta del av och hur dessa filmer ska vara beskaffade.

I tider av besparingar och budgetnedskärningar vore det frestande att framhålla Statens biografbyrå som ett lämpligt besparingsobjekt. Det torde finnas få statliga institutioner vars nedläggning skulle orsaka färre olägenheter. Nu kommer man i stället i enlighet med den ändrade granskningslagen att expandera verksamheten. Fler improduktiva pärmbarare kommer att sälla sig till den övriga kadren av statliga byråkrater.

Vad ska då dessa pappersvändare syssla med? Jo, de ska granska utbudet hos enskilda videouthyrare. Efter polisanmälan ska uthyraren t o m kunna dömas till fängelse!

Både straffsatsen och det faktum att man vänder sig emot enskilda näringsidkare visar hur infekterad videodebatten blivit. Efter en hetsig och osaklig videocensurdebatt anförd av främst vänsterkvinnor och tidningen *Dagen* har statsmakten till hälften fallit till föga för censuranhängarnas hjärnsnöken.

Men lika lite som myndigheterna har att göra med vilka böcker bokhandlarna tillhandahåller, lika lite angår det dem vilka filmer som finns att hyra. Och lika absurt som det vore att döma en bokhandlare för tryckfrihetsbrott, lika absurt är det att ställa uthyraren till svars för innehållet i de

filmer de hyr ut.

Hittills har censurens övningar knappast belastat skattebetalarna, vilket inte hindrat att den filmintresserade fått bekosta verksamheten ändå: via biobiljetten. Filmgranskningen är nämligen långt ifrån gratis. Avgiften är för närvarande 45 kronor per spelmi-

godkänna sådana framställningar som *kan verka förråande*. Uppenbarligen anses den svenska medborgaren härvidlag vara extra lämpbar, eftersom inslag som dansken, engelsmannen eller amerikanen får se, tydligen betraktas som mycket skadliga för svensken. (Motsvarande resonemang kan

Det finns egentligen inte någon principiell skillnad mellan att censurera böcker och film

nut. Därtill kommer en grundavgift på 200 kronor. Det betyder att det kostar ungefär 5.000 kronor att få en normallång spelfilm granskad.

Men det räcker inte med det. För varje ytterligare filmkopia som visas på bio vill filmcensuren ha ytterligare 1.500:-. Ett tillståndskort från biografbyrån måste finnas tillgängligt vid varje offentlig visning av en spelfilm, och det är dessa tillståndskort som kostar 1.500 kronor – per styck!

En film som går samtidigt på 30 biografier ger alltså filmcensuren en inkomst på inemot 50.000 kronor. Filmcensuren granskar ett trettiotal filmer per månad, varför kan man sluta sig till att avgifterna hittills gått och väl täckt kostnaden för verksamheten.

Förråande

Enligt censurlagen ska filmcensuren inte

föras vad gäller Norge och Finland.)

En nyhet från och med den 1 januari 1991 är att föräldrar får större möjligheter att ta ansvar för sina barns filmtittande. Barn under sju år får i fortsättningen se filmer godkända för barn över sju år, om de ledsagas av en vuxen person. På samma sätt får barn under elva år i vuxet sällskap se filmer godkända för barn över elva år. Något fullständigt överlämnande av ansvaret i föräldrarnas händer handlar det alltså inte om, bara om en viss uppmjukning av reglerna.

Men att föräldrar inte helt och hållet får avgöra vad deras barn ska se kanske inte är så märkligt: de är ju inte betrodda att avgöra vad de själva ska se! Fortfarande gäller den absurda anakronismen att en statlig myndighet ska avgöra vilka filmer vuxna personer får se och hur dessa filmer ska vara beskaffade. Det är en företeelse

som för gott borde förpassas till samma historiens skräphög som censurorganen under Hitler, Stalin, Ceausescu med flera diktatorer.

De filmer som visas på biografier i Sverige är ofta kortare än när samma filmer visas utomlands. Det kan handla om några sekunder upp till en kvart, om inte filmen helt och hållet förbjuds. Inte minst går censuren hårt åt skräckfilmer, som nästan alltid blir stympade av filmcensurans klåfingriga petimätrar. Dessa har tydligen inte begripit att själva "finessen" med dessa filmer just är att de ska vara otäcka.

I Sverige stympas skräckfilmer systematiskt ned till oigenkännlighet av filmcensuren – trots att många av dem faktiskt riktar sig till en tonårspublik. De skräckfilmer som, till skillnad från tonårsfilmerna, verkligen bär skäl för namnet, brukar filmcensuren i flertalet fall totalförbjuda. Att många skräckfilmer är gjorda av erkända och skickliga regissörer, som till sin hjälp haft skickliga yrkesmän inom gebitet filmeffekter, brukar inte beveka filmcensuren.

De blodigaste filmerna görs fö – vilket många tror – inte i USA, utan i... Japan. Tom i tecknade japanska barnfilmer sprutar bokstavligen blodet. När den amerikanska regissören Sam Peckinpahs filmer visades i Japan, filmer som på somliga håll i USA och Europa väckte avsky på sina realistiska våldsskildringar (och som naturligtvis klipptes sönder och samman i Sverige), ryckte japanerna på axlarna och kunde inte begripa vad amerikanerna och européerna reagerade över.

Från amerikanskt håll har tesen framförts att det kanske just är på de våldsamma filmerna som det japanska samhället är så fritt från våld. Japanerna lever ut sina aggressioner på bio och behöver inte göra det ute på gatan... Japan saknar helt filmcensur.

Granskningslistor

Biografbyrån ger varje månad ut en lista över de filmer som granskats. Den filmintresserade kan prenumerera på dessa listor för 100:- per år. Det är kanske inte särskilt prisvärt för en samling maskinskrivna och fotokopierade A4-sidor, men listorna har blivit bättre på senare år. De innehåller numer ett flertal uppgifter om de filmer som censuren granskat, alltifrån filmernas svenska titel och deras originaltitel, till ursprunglig längd och specificering av vilka klipp som gjorts och längden på dessa.

Det numer flera videomodeller som även klarar det amerikanska NTSC-systemet. Det är alltså nu realistiskt att införskaffa amerikanska (ocensurerade) filmer på video.

Att en film redovisas som oklippt behöver dock inte betyda att det verkligen är originalversionen som vi får se, något som förtar värdet av listorna. Många gånger väljer den svenska distributören, för att spara tid och pengar, att själv klippa i filmen innan den går till filmcensuren. Filmen kan också ha klippts av moderbolaget – en speciell "Sverigekopia" m o – innan filmen skickats till Sverige. Det ligger givetvis knappast i filmbolagets eller distributörens intresse att upplysa om dessa klipp.

En titt i 1990 års granskningslistor antyder att filmcensuren ingalunda legat på lat-sidan.

Skräckfilmen *Nightmare on Elm Street del V* kortades med 3 minuter och tjugo sekunder och av *Motorsågsmassakern del 3* hamnade fem minuter i papperskorgen!

Storfilmen *Darkman* blev en minut kortare efter att ha passerat censuren, medan det gick riktigt illa för filmen *Dark Angel*, med bl a svensken Dolf Lundgren, som totalförbjöds. Totalförbjudna blev bland andra också filmerna *Fighter Peacemaker*, *Ont väsen*, *Halloween 5* och *Snake Eater*.

Bättre, men inte bra, gick det för *Die Hard II*, med Bruce Willis, som klipptes ned med knappt två minuter, ett öde som även drabbade filmen *Total Recall* med Arnold Schwarzenegger.

Offentlig tillställning

Till granskningslagens egenheter hör att den enbart gäller filmer som visas vid allmän sammankomst eller offentlig tillställning. Uppspelning av filmer på video i hemmet faller inte under dessa kategorier, men i praktiken granskas ändå flertalet filmer på video.

Med kniven mot strupen – efter ovan nämnda debatt – har dock distributörerna av filmer på video funnit det för gott att

"frivilligt" låta filmerna granskas.

Det gäller anmärkningsvärt nog även s k köpvideos, filmer som säljs till konsument för privat bruk. Köpfilmerna är som regel klippta på samma sätt biografskopian – trots att den försålda videokopian blir köparens egendom. (Köparen får därtill det tvivelaktiga nöjet att bidra med 20 kronor till Filminstitutet.)

Den som irriteras av att behöva betala dyrt för en fördärvad produkt, eller av att inte kunna köpa en film som förbjöds, kan dock ganska enkelt beställa filmer från utlandet, många gånger till ett lägre pris. För bara något år sedan betydde utlandet i detta fall Danmark eller Storbritannien, länder med samma TV-system (PAL) som Sverige. (Exempel på adresser till utländska firmor som säljer filmer på video fanns i Contra 1-90.)

Den tekniska utvecklingen har dock gjort att inköp av amerikanska videokassetter nu ligger helt inom möjlighetens ram. Videokassetter från USA är inspelade med det amerikanska NTSC-systemet och går därför inte att spela upp på en video som tillverkats för det europeiska PAL-systemet. Nu finns videoapparater till överkomliga priser som klarar båda systemen, och som – vilket är den stora nyheten – kan spela upp ett NTSC-band i en PAL-TV.

Tiden börjar med andra ord rinna ut för censur- och monopolhängarna. Allt fler svenskar väljer själva – inte minst via kabel och satellit – sin information och underhållning, utan att invänta godkännande från storebror staten.

Den mur mot omvärlden som staten med hjälp av monopol och censur försökt bygga upp, liknar Berlinmuren veckorna innan den helt raserades. Och är inte den utvecklingen den enda rimliga?

Vilka filmer vi ser, det har faktiskt myndigheterna ingenting att göra med! □

Svårt korsord blev ännu svårare

Contra-krysslet i nr 1 1990 var svårt. Det visste vi från början. Tyvärr blev korsordet ännu svårare genom oförsvarliga brister i Contras korrekturläsning.

De flesta insåg nog att nyckelordet 58 vågrätt i själva verket skulle vara 59 vågrätt och att 55 lodrätt skulle vara 56 lodrätt. Men ett lodrätt ord saknade helt nyckelord. En av vinnarna i korsordet har tagit sig friheten att skriva till nyckelordet "Marx' Das Kapital" med lösningen "Fars". Vi hade tänkt oss både ett annat nyckelord och en annan lösning, men böjer oss självklart inför detta mycket bättre förslag.

För dem som inte gav sig ikast med korsordet kan vi ge några smakprov på lösningar: I den talar många socialist – Nattemössan; Han som borde fått Nobels fredspris – Reagan; Kommunism och annat ogräs – Sly; Socialistisk kamporganisation – SS; Början till ruinen – Nationalisering; Nordnorska bakåtsträvares symbol – Alta; Går sönder i Sovjet om hösten – Skördetröskorna.

Bokvinster för rätt insända lösningar gick till Bo Johansson, Täby; Stig Antonsson, Kvicksund och Bengt Lindberg, Helsingfors.

BOK-NYTT

Neutralitetsdebatten

"Det är för närvarande, i detta läge, helt oförenligt med vår neutralitetspolitik..." Många gånger har man läst eller hört dessa ord. Oftast av politiker i ledande ställning. En trollformel som får alla argument att försvinna eller sjunka ihop som en sorgligt misslyckad sockerkaka. Massmedia och makthavare har gemensamt byggt upp myten om neutralitetsbegreppet som något lika orubbligt och oföränderligt som dekalogen och samtidigt så hemligt att det bara är den allra innersta kretsen av politiker, helst med anknytning till utrikesdepartementet, som kan komma till insikt om vad detta nästan övernaturliga begrepp innebär.

Givetvis är det inte på detta sätt och Daniel Wiklund visar i sin bok hur tänjbar neutralitetspolitiken egentligen är. För det är verkligen fråga om politik. Han tar upp varenda viktig utrikespolitisk händelse där Sveriges neutralitet fått tjänstgöra som argumentdödare, från Första världskriget fram till 1990-talets EG-fråga, och redo-

gör punkt för punkt för hur han anser att neutraliteten har ändrats för att tjäna de styrandes politiska syften eller att passa utländska storebröders mer eller mindre uttalade önskemål.

Boken är inte någon objektiv beskrivning av svensk neutralitetspolitik och författaren påpekar i sitt förord att åsikterna är hans egna. Dock bör det sägas att han var DN:s utrikeskorrespondent i Europa mellan 1939 och 1974 och att han räknas som en av Sveriges ledande experter på EG.

Boken bör ses som en nyttig motvikt i neutralitetsdebatten.

Kärnan är att neutraliteten är något vi själva bestämmer. Därför går det inte att bryta emot den, samtidigt som den inte är så absolut som det ofta sägs.

Även om det inte är en skönlitterär bok är den ganska underhållande tack vare författarens kommentarer. Den är till stora delar ironisk skriven när den visar hur handlanden helt gått isär med offentliga uttalanden, eller hur snabbt regeringar, utan någon som helst form av självkritik, gjort helomvändningar.

Har man lite historiska förkunskaper och är intresserad av frågan kan jag inte göra annat än rekommendera boken.

Bengt Arne Åkerblom

Daniel Wiklund: *Neutralitetsdebatten*. Norstedts förlag. ISBN: 91-1-897171-7.

Sanningen segnar

Sune Lyxell, rektor för Nordiska journalisthögskolan i Mullsjö, har skrivit en bok betitlad *Sanningen Segnar*. Denna bok som är på över 800 sidor inne-

håller en samhällskritisk analys av ytterst värdefullt slag.

Lyxells samhällsengagemang började redan i samband med bildandet av KDS, men hans självständiga och radikala hållning gjorde, att han började med egen verksamhet.

År 1968 startade Lyxell *Operation Sverige*, och under fyra års tid reste han runt i Sverige och propagerade för startandet av kristna grundskolor. Lyxells opinionsbildande verksamhet hade till följd att flera kristna skolor startades i vårt land.

År 1980 grundade Sune Lyxell Nordiska journalisthögskolan i Mullsjö. Syftet med högskolan är, att få fram samhällsprofeter som skall verka för bibliska principer och för en lagstiftning baserad på Tio Guds Bud. De skall även verka mot desinformation och mot skandaljournalistik.

I boken *Sanningen Segnar* visar Lyxell hur en samhällsprofet skall agera. Lyxell är i en hög grad orädd samhällskritiker, som granskar och avslöjar personer i olika samhällställningar. Personer, vilka får finna sig i att bli kritiserade och avslöjade av *Sanningen Segnar*, är

exempelvis ärkebiskopen, kristna samfundsledare, biskopar, pingstpastorer, redaktörer, journalister och politiker. En stor del av innehållet i boken ägnas åt att bemöta och avslöja skandaljournalister i svensk press, varvid han särskilt granskar de skandalskriverier, som har förekommit mot Livets ord och mot framgångsteologin. Även kristna ledares osakliga kritik av Trosrörelsen tas upp till granskning.

Boken uppmärksammar även de lögnaktiga beskyllningar om att någon slags "kristen höger" skulle ha legat bakom mordet på Olof Palme. Vad gäller Olof Palme, och även Pierre Schori, så gör författaren flera graverande avslöjanden om dessa personer.

Ett kapitel handlar om den "kristna vänstern" och KGBs inflytande i etablerad svensk kristenhet. Vidare belyses det stöd, som etablerade kyrkor i Sverige ger den kommunistiska organisationen ANC, vars syfte är att genomföra en kommunistisk våldsrevolution i Sydafrika. Författaren påvisar, att det förekommer förfallstendenser inom de kristna samfunden. Istället för att vara ett salt har kyrkorna i flera avseenden förvandlats till en spegel av systemet och av tidsandan.

Lyxell har ingenting till övers för socialismen och för socialdemokratin, vilka han anser vara Satans verk. Han pekar på att svensk socialdemokrati helt i överensstämmelse med sin ateistiska ideologi systematiskt har avkristnat Sverige, och han nämner därvid följande bevis:

1. Den "fria" abortlagen som innebär att 40 000 svenskar varje år mördas genom abort.
2. Avskaffandet av hädelse-skyddet.
3. Homosexualitet som tillåts och legaliserats allt mer.
4. Spridning av pornografi som tillåts både i statliga

skolor och i övrigt.

5. En avkristnad och förstörd statlig skola (disciplinupplösning och försämrade kunskaper).

6. En ateistisk statlig sjukvård och socialvård, som

SANNINGEN SEGRAR

Sune Lyxell

hindrar kristen personal från att ta initiativ och tala med patienter om Gud och bedja med dem.

7. En ateistisk statlig psykiatri, som bl a uppmanar patienter att prostituera sig.

8. En ateistisk, statlig u-hjälp till gudlösa kommunistregimer, vilka förföljer kristna, oliktankande och i övrigt hela sitt folk.

9. En militär avrustning, som gör det lätt för en fiende, t ex Sovjet att militärt invadera Sverige.

Ovannämnda exempel på den socialistiska styrningen och avkristningen av Sverige speglar klart och tydligt både hans alltigenom kompromisslösa antisocialism och hans lidelsefulla engagemang för ett på bibliska principer uppbyggt samhälle.

Sanningen Segrar är inte bara en radikal samhällskritisk analys, den är också en värdefull uppslagsbok, vars faktpäckade innehåll exempelvis kan användas för författande av insändare och artiklar. Lyxells bok har ett synnerligen angeläget, uppfordrande och vägledande budskap till det att socialism,

avkristning och likriktning präglade svenska folket.

David Stavenheim

Sune Lyxell; *Sanningen Segrar*. Nordiska Journalisthögskolan, Box 84, 565 00 MULLSJÖ.

Nicaragua, de första tio åren

Sällan har väl ett team duktiga skribenter rönt sådant öde, som författarna och andra medverkande till antologin med ovanstående namn.

Ambitionen har varit att rättfärdiga sandinismen och befästa dess maktinnehav över det av marxistiskt vanstyre och inbördeskrig lidande nicaraguanska folket. Oturen ville att antologin kom i tryck vid 1989 års början, när såväl den internationella vänstern som deras motståndare var förvissade om sandinisternas seger vid 1990 års val.

Sovjet hade ännu inte uttömt

sina dollarresurser, som flödade till hjälp för de två vasallstaterna på den amerikanska kontinenten: bröderna Castros Kuba och bröderna Ortegas Nicaragua. Då visste man ännu inte att marxist-leninismens definitiva kollaps skulle ske 1990.

Allt beröm för sandinismen, med motsvarande hånande kritik av USA, blev hängande i luften därigenom att sandinister-

na förlorade valet och sann demokrati etablerades. Alla bortförklaringar av sandinisternas missgrepp och all skönmålning av deras revolutionära glöd liknar ett griftetal, nu när socialismen är borta. I den berättigade nicaraguanska revolutionen mot familjen Somozas diktatur deltog borgerliga och liberaler. Men efter känt mönster från Ryssland stals revolutionen av en handfull marxistiska yrkesrevolutionärer, som utgav sig vara ensamma garantier för reformer och "nationell oavhängighet".

Samarbetet med USA, dit huvuddelen av all export forslats före sandinisternas maktillträde, utmålades som ett "förnedrande beroende" och Sovjet blev räddaren och den store idolen. Samtliga större industrier, banker, försäkringsbolag, import och export blev förställda. Bomullsodlande storgods och större jordbruksenheter blev beslagtagna och förvandlade till "sovchoser" eller "kolchoser" efter sovjetisk modell.

En del jord utdelades till jordlösa bönder medan andra jordlösa fick skövla regnskogen för nyodlingar på miskitoindianernas jaktmarker. Alfabetiseringen kom igång med sådan fart att icke spansktalande analfabeter förmåddes glömma sina modersmål och lära sig enbart spanska. De flesta kvinnor i städerna blev medlemmar i de sandinistiska "kvarterskommittéerna" och vakade bland annat över renlärligheten.

Snart var ekonomin körd i botten och överflödet i butikerna från Somozatiden ett minna blott. Nicaragua blev beroende av sovjetiska allmosor, all export till socialiststaterna till trots. Felet var de stygga amerikanernas, som inte längre ville köpa eller sälja och som bedrev handelsblockad mot det det fredsälskande Nicaragua, som av Sovjet utrustats till Centralamerikas starkaste militärsmakt. Vapen från Kuba och andra

kommuniststater smugglades till olika gerillor i angränsande och mer avlägsna sydamerikanska stater.

Alltsammans framkommer via motsägelser och via polemik mot oppositionen och Contras. Men även genom författarnas öppenhet. Allt detta till trots är antologin läsvärd, men inte lättläst. Det krävs en hel del politiskt kunnande för att hitta rätt i de försåtliga labyrintherna för att få behållning av detta verk.

Marek Zyto

*Frühling, Nyberg, Sandberg;
Nicaragua de första tio åren.
Carlssons förlag*

Vinterkriget

Krig är mer eller mindre smutsiga, men det finska vinterkriget hör avgjort till de mer smutsiga, i varje fall ut finsk synvinkel.

Själv blev jag intresserad av detta krig mot alla odds, redan vid krigsutbrottet den 30 november 1939, då jag var sju år gammal, och mitt intresse ökade ännu mer när jag hörde att en

grannpojke stupat som svensk frivillig. Allan Sandströms bok *Vinterkriget* innehåller väl inga nya fakta, men det givande är Sandströms ambition att visa hur händelseförloppet obevekligt gick mot ett krigsutbrott. Vidare analyseras dramatiken före fredsslutet den 12 mars 1940.

Finland blev Molotov-Ribbentrop-paktens första offer, de baltiska staternas öde beseglades endast en kort tid efter freden i mars. Historiska fakta visar tydligt att Finland skulle ha ockuperats på samma sätt – om det inte gjort motstånd.

I Nationernas förbund och andra internationella sammanhang teg den sovjetiska regeringen om verklighetens Finland. Man låtsades att marionetten Kuusinen var den enda representativa regeringen, en taktik som känns igen.

De finska förhandlarna som lotsade Finland ur kriget agerade skickligt. De skyndade på så mycket de kunde. De visste att ungefär tusen soldater stupade varje dag under vinterkrigets sista dagar.

Trots att det kändes bittert att lämna över hela Karelen, Viborg

och Hangö (på 30 år) var alternativet mycket förfärligare, dvs sannolikt en ockupation av hela Finland.

Den svenska regeringen be-

fann sig i en svår situation – dels ville den vara neutral, dels ville den hjälpa Finland som hade ett brett stöd i den svenska opinionen. Sverige gav ett ganska omfattande inofficiellt stöd i form av frivilliga trupper, vapen, kläder och medicin, speciellt veterinärmedicin.

I samband med fredsslutet erkändes tyvärr inte dessa insatser, utan Sveriges neutralitet sågs som ett svek och användes

som ett slagträ i debatten kring fredsvillkoren.

Sandströms bok ger klart besked om det cyniska maktspel som England med Churchill i ledningen, liksom den franska regeringen, ägnade sig åt.

De allierade gav ingen som helst hjälp, utan i stället försvagade de Finlands position under fredsförhandlingarna genom att ständigt deklarerat, att de under inga förhållanden tänkte ingripa på Finlands sida.

Sandström slår också hål på myten om den dåligt utrustade sovjetarmén, som i själva verket var toppmodernt utrustad, i motsats till den finska armén.

Många fnös under efterkrigsåren åt uppmaningen "Finlands sak är vår", men de som gav sina liv för Finlands oberoende gjorde även Sverige samma tjänst.

För första gången fick de kommunistiska imperiebyggarna vidkännas en stor prestige-förlust, som sannolikt fick dem att agera försiktigare i Norden.

Alf Norbäck

Allan Sandström; *Vinterkriget*.
Libris. ISBN: 91-7194-739-6

CONTRA 3 1991

I nästa nummer av *Contra* tar vi upp PLOs stöd till Saddam Hussein. Vi ska också titta på den ofta citerade och ofta miss-tolkade FN-resolutionen nr 242, den som handlar om den s k Palestinafrågan. Vidare kommer den utlovade artikeln om svensk jordbrukspolitik och – som vanligt – mycket mer.

...kommer i april